

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دری

صنف پنجم

برای مکاتب پشتوزبان

سال چاپ: ۱۳۹۸ ه. ش.

مشخصات کتاب

مضمون: دری

مؤلفان: گروه مؤلفان کتاب‌های درسی بخش دری نصاب تعلیمی

ویراستاران: اعضای دیپارتمن트 ویراستاری و ایدیت زبان دری

صنف: پنجم (برای مکاتب پشتوزبان)

زبان متن: دری

انکشاف دهنده: ریاست عمومی انکشاف نصاب تعلیمی و تالیف کتب درسی

ناشر: ریاست ارتباط و آگاهی عامه وزارت معارف

سال چاپ: ۱۳۹۷ هجری شمسی

ایمیل آدرس: curriculum@moe.gov.af

حق طبع، توزیع و فروش کتاب‌های درسی برای وزارت معارف جمهوری اسلامی
افغانستان محفوظ است. خرید و فروش آن در بازار ممنوع بوده و با متخلفان برخورد
قانونی صورت می‌گیرد.

پیام وزیر معارف

اقرأ باسم ربک

سپاس و حمد بیکران آفریدگار یکنایی را که بر ما هستی بخشدید و ما را از نعمت بزرگ خواندن و نوشتمن برخوردار ساخت، و درود بی پایان بر رسول خاتم - حضرت محمد مصطفی ﷺ که نخستین پیام الهی بر ایشان «خواندن» است.

چنانچه بر همه گان هویداست، سال ۱۳۹۷ خورشیدی، به نام سال معارف مسمی گردید. بدین ملحوظ نظام تعلیم و تربیت در کشور عزیز ما شاهد تحولات و تغییرات بنیادینی در عرصه‌های مختلف خواهد بود؛ معلم، متعلم، کتاب، مکتب، اداره و شوراهای والدین، از عناصر شش گانه و اساسی نظام معارف افغانستان به شمار می‌روند که در توسعه و انکشاف آموزش و پرورش کشور نقش مهمی را ایفا می‌نمایند. در چنین برهه سرنوشت‌ساز، رهبری و خانواده بزرگ معارف افغانستان، متعهد به ایجاد تحول بنیادی در روند رشد و توسعه نظام معاصر تعلیم و تربیت کشور می‌باشد.

از همین‌رو، اصلاح و انکشاف نصاب تعلیمی از اولویت‌های مهم وزارت معارف پنداشته می‌شود. در همین راستا، توجه به کیفیت، محتوا و فرایند توزیع کتاب‌های درسی در مکاتب، مدارس و سایر نهادهای تعلیمی دولتی و خصوصی در صدر برنامه‌های وزارت معارف قرار دارد. ما باور داریم، بدون داشتن کتاب درسی باکیفیت، به اهداف پایدار تعلیمی در کشور دست نخواهیم یافت.

برای دستیابی به اهداف ذکر شده و نیل به یک نظام آموزشی کارآمد، از آموزگاران و مدرسان دلسوز و مدیران فرهیخته به عنوان تربیت کننده‌گان نسل آینده، در سراسر کشور احترامانه تقاضا می‌گردد تا در روند آموزش این کتاب درسی و انتقال محتوای آن به فرزندان عزیز ما، از هیچ نوع تلاشی دریغ نورزیده و در تربیت و پرورش نسل فعال و آگاه با ارزش‌های دینی، ملی و تفکر انتقادی بکوشند. هر روز علاوه بر تجدید تعهد و حس مسؤولیت پذیری، با این نیت تدریس را آغاز کنند، که در آینده نزدیک شاگردان عزیز، شهر و ندان مؤثر، متمدن و معماران افغانستان توسعه یافته و شکوفا خواهند شد.

همچنین از دانش آموزان خوب و دوست داشتنی به مثابه ارزشمندترین سرمایه‌های فردای کشور می‌خواهیم تا از فرصت‌ها غافل نبوده و در کمال ادب، احترام و البته کنجکاوی علمی از درس معلمان گرامی استفاده بهتر کنند و خوش چین دانش و علم استادان گرامی خود باشند.

در پایان، از تمام کارشناسان آموزشی، دانشمندان تعلیم و تربیت و همکاران فنی بخش نصاب تعلیمی کشور که در تهییه و تدوین این کتاب درسی مجданه شبانه روز تلاش نمودند، ابراز قدردانی کرده و از بارگاه الهی برای آنها در این راه مقدس و انسان‌ساز موقیت استدعا دارم. با آرزوی دستیابی به یک نظام معارف معیاری و توسعه یافته، و نیل به یک افغانستان آباد و مترقی دارای شهر و ندان آزاد، آگاه و مرفه.

دکتور محمد میرویس بلخی

وزیر معارف

فهرست عنوان‌ها

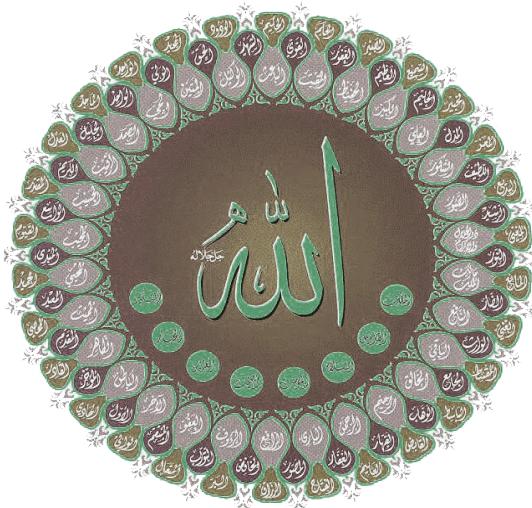
صفحه	ساعت درسی	عنوان درس	شماره درس
۱	سه ساعت درسی	خدای مهربان!	درس اول
۵	سه ساعت درسی	پیامبر عزیز ما	درس دوم
۹	سه ساعت درسی	مکتب	درس سوم
۱۳	سه ساعت درسی	کتاب و کتابخانه	درس چهارم
۱۷	سه ساعت درسی	همکاری در صنف	درس پنجم
۲۱	سه ساعت درسی	میله گل سرخ	درس ششم
۲۵	سه ساعت درسی	اخلاق خوب	درس هفتم
۲۹	سه ساعت درسی	آداب غذا خوردن	درس هشتم
۳۳	سه ساعت درسی	مراعات نوبت	درس نهم
۳۷	سه ساعت درسی	هنر رسامی	درس دهم
۴۱	سه ساعت درسی	پدر	درس یازدهم
۴۳	سه ساعت درسی	مادر	درس دوازدهم
۴۷	سه ساعت درسی	راستی و صداقت	درس سیزدهم
۵۱	سه ساعت درسی	صلح	درس چهاردهم
۵۵	سه ساعت درسی	حکایت	درس پانزدهم
۵۹	سه ساعت درسی	قاری عبدالله	درس شانزدهم
۶۳	سه ساعت درسی	صحت ثروت است	درس هفدهم
۶۷	سه ساعت درسی	آتش در جنگل	درس هزدهم

صفحه	ساعت درسی	عنوان درس	شماره درس
۷۱	سه ساعت درسی	نصیحت‌های بزرگان	درس نزدهم
۷۵	سه ساعت درسی	عید قربان	درس بیستم
۷۹	سه ساعت درسی	کلبل	درس بیست و یکم
۸۳	سه ساعت درسی	بزکشی	درس بیست و دوم
۸۷	سه ساعت درسی	بوریاباف	درس بیست و سوم
۹۱	سه ساعت درسی	چیستان	درس بیست و چهارم
۹۵	سه ساعت درسی	ترحم بر حیوان‌ها	درس بیست و پنجم
۹۹	سه ساعت درسی	ترانه	درس بیست و ششم
۱۰۲	سه ساعت درسی	اتحاد	درس بیست و هفتم
۱۰۴	سه ساعت درسی	رسم‌ها و ترانه‌های مردمی	درس بیست و هشتم

خدای مهربان!

شاگردان متن درس را بخوانند، بنویسند به قدرت و عظمت خداوند الله بیشتر باورمند گردند.

پرسش‌ها

- ۱- آیا می‌دانید که جهان را کی آفریده است؟
- ۲- نعمت‌هایی را که خداوند الله به ما بخشیده است، نام بگیرید.

ای نام تو بهترین سرآغاز بی‌نام تو نامه کی کنم باز
خدای خوب و مهربان! می‌دانم که یکتا و یگانه‌ای، شریک
و مانند نداری. به من عقل و هوش بخشیده‌ای تا خوب و بد را
تمیز کنم؛ قدرت گپزدن داده‌ای؛ چشم بخشیده‌ای تا ببینم و
گوش داده‌ای تا بشنوم.

باور دارم که هیچ موجودی چون تو بر من مهربان نیست. از تو سپاس گزارم و شکرت را به جا می‌آورم.
خدای بزرگ! مرا هدایت کن تا به راه راست بروم و علم و دانش بیاموزم؛ تا سعادت دنیا و آخرت نصیبم گردد.

بخوان و بنویس

• متن درس را با معلم گرامی یکجا تکرار کنید.

• متن درس را به نوبت و با آواز بلند بخوانید.

• از حرفهای زیر کلمه ساخته، روی تخته بنویسید.

..... • خ، و، ب • پ، ی، ا، م

..... • ت، و، ا، ن، ا • ه، و، ش

• کلمه‌های «مهربان، بهترین و سعادت» را به حروفها تجزیه کنید.

• کلمه‌های زیر را در دسته‌های مربوط آن بنویسید:

گل، کلاه، دهن، مرچ، گوش،
کاهو، پیراهن، موی، سبزی

انسان

لباس

نبات

بشنو و بگو

متن درس را که معلم گرامی می‌خواند، با دقت بشنوید.

محاورهٔ زیر را دو نفر تمرین کنید:

احمد از مکتب به خانه آمد و به خواهرش بنفسه سلام داد؛ بنفسه از او پرسید: امروز

در مکتب چه خواندی؟

احمد: درس کتاب دری را که در بارهٔ خداوند ﷺ است خواندیم.

بنفسه: درس امروز ما هم در مورد خداوند ﷺ بود.

احمد: پس می‌دانی چرا خداوند ﷺ را عبادت می‌کنیم؟

بنفسه: بله، به خاطری که خداوند ﷺ ما و تمام دنیا را پیدا کرده است و جز او کسی

لایق عبادت نیست.

احمد: چگونه می‌توانم شکر نعمت‌های خداوند ﷺ را به جا آورم؟

بنفسه: ما وقتی عبادت می‌کنیم، شکر نعمت‌های خداوند ﷺ را به جا می‌آریم.

احمد: آفرین خواهر خوبم! درس را بسیار خوب یاد گرفته‌ای.

لغت‌ها

معنا	لغت	شماره	معنا	لغت	شماره
شکرگزار	سپاسگزار	۲	فرق کردن، تفکیک کردن	تمیز	۱

متن درس را در کتابچه‌های خود رونویس کنید و زیر حروف‌های (ا، چ، گ) خط بکشید.

پیامبر عزیز ما

شاغردان متن درس را درست بخوانند، بنویسند و پیرامون شخصیت حضرت محمد ﷺ آگاهی بیشتر به دست آورند.

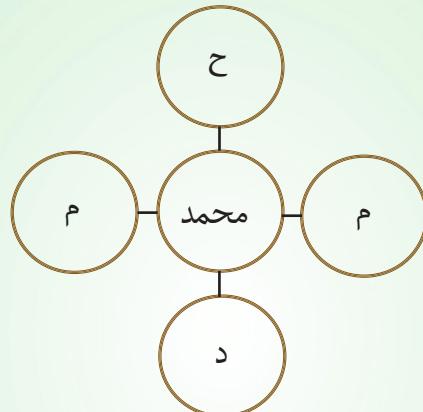
- ۱ - پیامبر بزرگ اسلام چه نام دارد؟
- ۲ - آیا می‌دانید کدام کتاب آسمانی به حضرت محمد ﷺ فرستاده شده است؟

نام پیامبر گرامی ما حضرت محمد ﷺ است؛ وی در شهر مکه به دنیا آمد. نام پدرش عبدالله و نام مادرش آمنه بود. او بسیار امانتدار و درست کار بود، به همین دلیل به پیامبر ما «محمد امین» می‌گفتند. ما مسلمانان پیامبر خود را دوست داریم؛ به او احترام می‌گزاریم و از کارنامه‌های وی بیروی می‌کنیم.

بخوان و بنویس

- متن درس را بعد از معلم گرامی تکرار کنید.
- کلمه‌هایی را که حرف «پ» در آن‌ها به کار رفته است، از روی متن در کتابچه‌های خود بیرون نویس کنید.
- ابتدا کلمه (محمد) را به حروف تجزیه کنید؛ بعد برای هر حرف، دو واژه روی تخته بنویسید.

- نام تصویرهای زیر را در کتابچه‌های خود بنویسید.

بشنو و بگو

به خوانش متن درس با دقت گوش فرا دهید.

چرا حضرت محمد ﷺ را امین می‌گفتند؟

کدام کتاب آسمانی به حضرت محمد ﷺ نازل شده است؟

محاوره زیر را تمرین کنید:

بهار از حامد پرسید: می‌دانی پیامبر گرامی ما چه نام دارد؟

حامد: پیامبر ما حضرت محمد ﷺ نام دارد.

بهار: حامد جان! نام مادر پیامبر ما را می‌دانی؟

حامد: بلی، نام مادر پیامبر ما بی بی آمنه است.

بهار: حضرت محمد ﷺ در کجا به دنیا آمده است؟

حامد: او در شهر مکه به دنیا آمده است.

بهار: چرا حضرت محمد ﷺ را امین می‌گفتند؟

حامد: چون حضرت محمد ﷺ صادق، امانتدار و درست‌کار بود.

بهار: از معلومات خوبت سپاس گزارم.

لغت‌ها

شماره	لغت	معنا
۱	پیامبر	کسی که پیام را ببرد.
۲	درست‌کار	راست‌کار
۳	امین	امانت‌دار
۴	پیروی	فرمان‌برداری

کلمه‌های (پیامبر، محمد و مکه) را به حروف‌ها تجزیه کرده، در

کتابچه‌های خود بنویسید.

مکتب

هدف شاگردان متن درس را بخوانند، بنویسند و به فراغیری مهارت‌های زبان علاقه‌مند گردند.

۱- در رسم بالا چه می‌بینید؟

۲- در مکتب چه را یاد می‌گیریم؟

ما هر روز به مکتب می‌رویم، در آن جا خواندن، نوشتن، علم و ادب را می‌آموزیم؛ با بسیاری از شاگردان دوست شده‌ایم و با هم یک جا درس می‌خوانیم.

مکتب ما جای قشنگ است
کتاب مارنگ به رنگ است
باغچه مکتب ما پر از گلاب است
جویچه هاش صاف و پرآب است
اگر که درس خوان شویم
به جسم خود جان شویم

رازق رویین

بخوان و بنویس

- ❖ متن درس را با معلم گرامی یکجا بخوانید.
- ❖ متن درس را با آواز بلند و به نوبت بخوانید.
- ❖ با توجه به متن درس بیت‌های زیر را تکمیل کنید و در کتابچه‌های تان بنویسید.
 - مکتب ما جای است ما رنگ به رنگ است
 - باغچه مکتب ما پر از است جویچه هاش و است
 - از حرف‌های (م، ک، ت، ب)، (ب، ا، غ، چ، ھ) و (ق، ش، ن، گ) واژه‌های با معنا ساخته، روی تخته بنویسید.

نام آنچه را در تصویرهای زیر می‌بینید روی تخته بنویسید.

بشنو و بگو

ما چرا به مکتب می‌رویم؟

در مکتب با کی‌ها آشنا می‌شویم؟

درس خواندن چه ارزش دارد؟

محاوره زیر را دو دو نفر در صنف تمرین کنید:

سهراب: رفتن ما به مکتب چه فایده دارد؟

آرش: در مکتب مطالب نو را یاد می‌گیریم و با دوستان جدید آشنا می‌شویم.

سهراب: شما در مکتب کدام مضمون‌ها را می‌خوانید؟

آرش: ما در صنف پنجم مضمون‌های دری، پشتون، علوم دینی، ریاضی و ... را می‌خوانیم.

سهراب: در مکتب شما چه‌ها وجود دارد؟

آرش: مکتب ما با چند سرسبز دارد که در آن درختان و گل‌های رنگارنگ وجود دارد.

سهراب: شما محیط مکتب تان را چگونه نگهداری می‌کنید؟

آرش: بله، ما به محیط مکتب خود توجه داریم و از گل‌های آن نگهداری می‌کنیم.

لغت‌ها

معنا	لغت	شماره
زیبا	قشنگ	۱
بدن	جسم	۲
روح	جان	۳
نام یک نوع گل	گلاب	۴

شعر را در کتابچه‌های خود رونویس نموده، حفظ کنید.

کتاب و کتابخانه

شاگردان متن درس را بخوانند، بنویسند و به مطالعه علاقه‌مند شوند.

۱- در رسم چه می‌بینید؟

۲- مطالعه کدام نوع کتاب‌ها را بیشتر دوست دارید؟

فاطمه دختر باهوش و درس خوان است. او روزی کتاب می‌خواند که دوستش رابعه به دیدنش آمد و از او پرسید: چه می‌خوانی؟ فاطمه پاسخ داد: دیروز یک کتاب را از کتابخانه مکتب به دست

آوردم، آن را می‌خوانم. دوست دارم در وقت بیکاری علاوه بر کتاب‌های درسی، کتاب‌های قصه، داستان، شعر و معلومات عمومی را هم بخوانم؛ زیرا مطالعه در زندگی انسان‌ها اهمیت فراوان دارد و آگاهی ما را بیشتر می‌سازد. رابعه گفت: من هم می‌خواهم کم کم به مطالعه عادت کنم. از کجا می‌توانم کتاب به دست آرم؟ فاطمه پاسخ داد: کتاب‌ها را می‌توانی از کتابخانه‌های عامه، کتابخانه مکتب و برخی کتابخانه‌های شخصی دوستان خود به دست آوری. رابعه از معلومات فاطمه خوش شده، از او سپاس‌گزاری نمود.

بخوان و بنویس

- ➊ متن درس را بعد از معلم گرامی تکرار کنید.
- ➋ متن درس را خاموشانه بخوانید.
- ➌ متن درس را با آواز بلند به نوبت بخوانید.
- ➍ جمله‌های زیر را در کتابچه‌های خود نوشته، آن‌ها را با استفاده از واژه‌های داخل چوکات تکمیل کنید.
 - ۱- کتاب می‌خواند.
 - ۲- رابعه خواند.
 - ۳- احمد و محمود مجله
 - ۴- دیروز سوسن درس بود.

خوانده

فاطمه

خبر

می‌خوانند

واژه‌های (کتابخانه، سپاسگزار و معلومات) را به هجاهای تجزیه نموده، روی تخته بنویسید:

مانند: گوناگون گو- نا- گون

جمله‌های زیر را با کلمه‌های داخل چوکات تکمیل کرده بخوانید.

خواندم

او کتاب

خواند

من کتاب ...

خواندی

تو کتاب ...

خواندند

آن‌ها کتاب ...

بشنو و بگو

فاطمه مصروف چه کاری بود؟

کی به دیدن فاطمه آمد؟

چرا فاطمه کتاب‌های گوناگون را مطالعه می‌کند؟

محاوره زیر را در صنف تمرین کنید:

احمد: محمد چه را می‌خوانی؟

محمد: یک مطلب را از مجله می‌خوانم.

احمد: در باره چیست؟

محمد: در باره ارزش مطالعه.

احمد: به به، چقدر خوب! می‌شود بلند بخوانی تا من هم بشنوم؟

محمد: بله، چرا نه، مطالعه کتاب‌های گوناگون برای انسان فایده زیاد دارد. سطح دانش او را بلند می‌برد و در مورد موضوعات مختلف معلومات حاصل می‌کند. مطالعه ذخیره واژه‌ها را در ذهن بیشتر می‌سازد و به انسان کمک می‌کند تا راه بهتر زندگی کردن را یاد بگیرد. برای هر انسان لازم است تا خود را به مطالعه عادت داده، همه روزه مدتی از وقت خود را صرف مطالعه نماید.

لغت‌ها

معنا	لغت	شماره
هوشیار، آگاه	با هوش	۱
قسم قسم	گوناگون	۲

واژه‌های (کتاب، کتابخانه و مطالعه) را در جمله‌های مناسب به کار

برده، در کتابچه‌های خود بنویسید.

شاغردان متن درس را بخوانند، بنویسند و در مورد اهمیت همکاری و کارهای باهمی معلومات به دست آورند.

پرسش‌ها

- ۱ - در رسم بالا چه می‌بینید؟
- ۲ - چگونه می‌توان یک صنف درسی پاک داشت؟
- ۳ - کی تا حال در تنظیم صنف سهم گرفته است؟

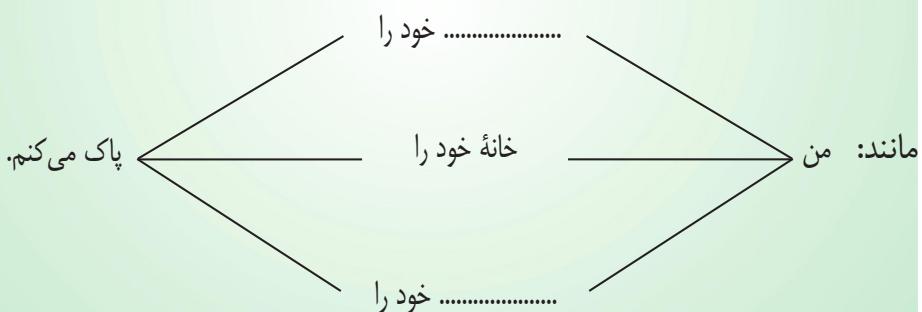
امروز خالد از همه زودتر به صنف آمد. کلکین‌ها را باز کرد تا هوای تازه داخل اتاق شود. میزها و چوکی‌ها را منظم ساخت. در این وقت هما و همایون آمدند آن‌ها کاغذهای بیکاره را از روی صنف جمع کردند

و در زباله‌دانی انداختند. تخته را پاک کردند. تباشیر و تخته‌پاک را در جای آن گذاشتند. وقتی معلم به صنف آمد از کار، هما و همایون بسیار خوش شده از آن‌ها سپاسگزاری کرد و شاگردان دیگر را نیز برای همکاری بر یکدیگر در خواندن درس‌ها و کارهای صنف تشویق کرد.

بخوان و بنویس

- درس را خاموشانه بخوانید.
 - درس را بعد از معلم گرامی تکرار کنید.
 - متن درس را به نوبت با آواز بلند بخوانید.
 - جمله‌های زیر را در کتابچه‌های خود بنویسید و بعد آن‌ها را با استفاده از کلمه‌های (مکتب، صنف و خانه) تکمیل کنید.

- کلمه‌های (زباله‌دانی، تباشیر و تخته‌پاک) را روی تخته بنویسید.
سه سطر متن درس را در کتابچه‌های تان املا بنویسید.

بشنو و بگو

کی زودتر از همه به صنف آمده بود؟

چرا معلم خالد، هما و همایون را تشویق کرد؟

به نظر شما، کار خالد چه نوع کاری بود؟

محاوره زیر را در صنف تمرین کنید:

معلم از شاگردان پرسید: امروز صنف تان بسیار منظم است. کی صنف را پاک و تمیز کرده است؟

شاگردان پاسخ دادند: خالد، هما و همایون.

معلم: خالد جان! امروز وقت آمده بودی؟

خالد: بلی.

معلم: چرا وقت آمده بودی؟

خالد: به خاطر اینکه صنف را تنظیم و پاک کنم، بعد هما و همایون نیز آمدند.

معلم: خوب، پس بگو چه کردید؟

خالد: کلکین‌ها را باز کردیم و میز و چوکی‌ها را منظم ساختیم؛ بعد تخته را پاک کرده، تباشیر و تخته‌پاک را در جای آن گذاشتیم.

معلم: آفرین پسرم! امروز کارهای خوبی را انجام داده اید. بعد از این تمام هم‌صنفی‌هایت باید مانند تو در پاکی و نظافت صنف سهم بگیرند.

خالد: تشکر از تشویق شما.

لغت‌ها

معنا	لغت	شماره
باهم کار کردن	همکاری	۱
آفرین گفتن	تشویق	۲
پاک، پاکیزه	تمیز	۳

شاگردان عزیز! درس جدید را در کتابچه‌های خود رونویس کنید.

میله گل سرخ

شاگردان درس را درست بخوانند، بنویسنده، پیرامون میله‌های سنتی و فرهنگی کشور آگاهی حاصل کنند.

- ۱ - آیا می‌دانید فصل بهار بعد از کدام فصل می‌آید؟
- ۲ - میله گل سرخ در کدام فصل برگزار می‌گردد؟
- ۳ - مردم ما در میله گل سرخ چه می‌کنند؟

روز اول سال را که اولین روز بهار است، نوروز می‌گویند. در کشور ما این روز را خجسته می‌دانند و میله می‌گیرند.

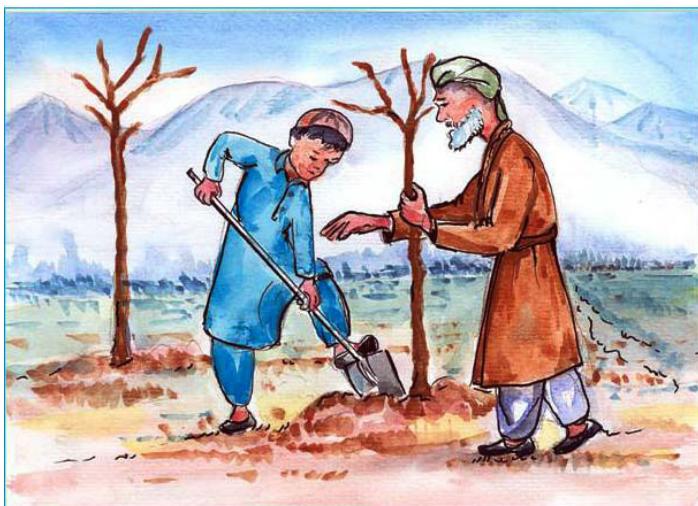
در بعضی از ولایت‌ها؛ به خصوص در ولایت بلخ میله‌یی را به نام

گل سرخ برگزار می‌کنند.

در این روز مردم خوشی می‌کنند، لباس پاک می‌پوشند و برای میله
به تپه‌ها و یا به باغ‌ها می‌روند و آمدن بهار را مبارک باد می‌گویند.

در نوروز دهقانان به خاطر زیبایی و سرسبزی قریه‌ها و شهرهایشان
نهال‌شانی می‌کنند، سایر مردم ما نیز در نهال‌شانی و سرسبزی شهر،
کوچه و ده سههم می‌گیرند.

پختن سمنگ نیز یکی از رسماً هایی است که در هنگام نوروز آن
را انجام دهند.

بخوان و بنویس

درس را خاموشانه بخوانید.

متن درس را بعد از معلم محترم تکرار کنید.

متن درس را با آواز بلند و به نوبت بخوانید.

متضاد کلمه‌های زیر را از چوکات انتخاب کنید و روی تخته بنویسید.

شب
غم
کثیف

۱- خوشی

۲- پاک

۳- روز

ضدمعنای کلمه‌های زیر را پیدا کرده، در کتابچه‌های خود بنویسید.

۱- خجسته ۲- زیبا

..... ۴- سرسیز ۳- می‌کنند.....

بشنو و بگو

مفهوم درس را به نوبت بگویید.

روز اول سال را به نام چه یاد می‌کنند؟

در روز اول سال دهقانان چه می‌کنند؟

مردم ما در اول سال به کجا می‌روند؟

محاوره زیر را دو نفر در صنف تمرین کنند:

جمشید از یما پرسید: روز اول سال به چه نام یاد می‌شود؟

یما: روز اول سال به نام نوروز یاد می‌شود.

جمشید: در نوروز کدام میله برپا می‌شود؟

یما: در نوروز میله گل سرخ برپا می‌شود.

جمشید: در این روز مردم چه می‌کنند؟

یما: در این روز مردم به سرسبزی محیط خود کار می‌کنند و نهال‌شانی می‌کنند.

جمشید: اطفال در این روز چه می‌کنند؟

یما: لباس پاک می‌پوشند و برای میله، بالای تپه‌ها و یا در باغ‌ها می‌روند.

لغت‌ها

معنا	لغت	شماره
نيک	خجسته	۱
گردش و تفریح	میله	۲
ديگر	ساير	۳

واژه‌های (نوروز، سرسبز، بهار و نهال) را در جمله‌های مناسب به کار برد، در کتابچه‌های

خود بنویسید.

اخلاق خوب

شاگردان درس را درست بخوانند، بنویسند و در بارهٔ اخلاق خوب آگاهی بیشتر

به دست آورند.

۱ - در رسم چه می‌بینید؟

۲ - اخلاق خوب چه را می‌گویند؟

۳ - ما، در برابر فقرا و اشخاص نادار چه رویه‌یی باید داشته باشیم؟

ما باید همیشه بکوشیم تا برای داشتن زندگی بهتر، اخلاق خوب را جزء رفتار خود سازیم. اخلاق خوب شامل کارهایی؛ چون: امانتداری، درست‌کاری، احترام به بزرگان، شفقت بر کودکان،

فرمانبرداری از پدر و مادر، گذشت، تحمل، وفا به عهد، خبرگیری
از بیماران و غیره می‌باشد.

انسانی که دارای اخلاق نیکو باشد، همه او را دوست می‌دارند؛
در بین مردم از عزت و حرمت زیاد برخوردار می‌باشد و برای خود،
خانواده و مردم مفید واقع می‌شود.

بخوان و بنویس

✳ متن درس را خاموشانه بخوانید.

✳ متن درس را به نوبت با آواز بلند بخوانید.

✳ از حرفهای زیر کلمه‌های معنادار ساخته، روی تخته بنویسید.

● ر، ا، س، ت، ک، ا، ر، ی ا، خ، ل، ا، ق

● گ، ذ، ش، ت ش، ف، ق، ت

✳ واژه‌های (نیک، خوب، تحمل و احترام) را در جمله‌های مناسب به کار برد، در
کتابچه‌های خود بنویسید.

بشنو و بگو

• اخلاق خوب، یعنی چه؟

• داشتن روش و رفتار نیک در زندگی چه ارزش دارد؟

• داشتن اخلاق نیک برای انسان چه فایده دارد؟

• محاوره زیر را در صنف تمرین کنید:

ناصر به نادر گفت: دیروز پیرمردی را دیدم که بار گرانی را با خود می‌برد. بار را از پیش او گرفتم و تا نزدیک خانه‌اش بردم، او خیلی خوشحال شد و مرا دعا کرد.

نادر: کار نیکی انجام دادی که نشان‌دهنده اخلاق نیک تو است.

ناصر: این یک کار کوچک بود، آیا می‌تواند شامل اخلاق نیک شود؟

نادر: بلی دوست عزیز، رفتار خوب، امانت‌داری و راست‌کاری همه شامل اخلاق نیک اند.

ناصر: دیگر کدام کارها شامل اخلاق نیک اند؟

نادر: احترام به بزرگان، شفقت بر کودکان، گذشت، تحمل، وفا به عهد و کمک به بیچاره‌گان همه شامل اخلاق نیک می‌باشند.

ناصر: تشکر برادرم، من دوست دارم این کارها را جزء رفتار روزانه خود بسازم.

نادر: انسان دانا باید این گونه روش را اختیار کند.

لغت‌ها

معنا	لغت	شماره
مهربانی	شفقت	۱
روش، طرز	رفتار	۲
بردباری	تحمل	۳
اطاعت، امر و فرمانی را اجرا کردن	فرمانبرداری	۴
ارزش، احترام	حرمت	۵
پیمان، وعده	عهد	۶

متن درس را در کتابچه‌های خود رونویس کنید.

آداب غذا خوردن

شاگردان متن درس را بخوانند، بنویسند و پیرامون آداب غذا خوردن معلومات به دست آورند.

۱ - در رسم چه می‌بینید؟

۲ - پیش از خوردن غذا چه باید کنیم؟

۳ - بعد از خوردن غذا باید چه بگوییم؟

دیروز معلم صاحب برای ما، در باره آداب غذا خوردن چنین گفت:

پیش از خوردن غذا باید دست‌های خود را بشوییم.

در آغاز خوردن غذا «بسم الله الرحمن الرحيم» بگوییم.

لقمه خود را خرد بگیریم و خوب بجوییم.

لقمه را از پیش روی دیگران نگیریم.
غذا را نباید داغ بخوریم.
در وقت غذا خوردن به طرف لقمه دیگران نبینیم.
وقتی غذا در دهن ما است، با کسی گپ نزنیم.
بعد از خوردن غذا خداوند را شکر بگوییم.

بخوان و بنویس

- ➊ متن درس را خاموشانه بخوانید.
- ➋ متن درس را با آواز بلند بخوانید.
- ➌ واژه‌های (غذا، خوردن، چگونه و داغ) را هجا کنید.
- ➍ به گونه مثال: غذا _____ غ + ذا
- ➎ کلمه‌هایی را که در متن درس انجام کار را نشان می‌دهند، بیرون نویس کنید.

به گونه مثال: بگوییم،،

کلمه‌های (لقمه، دست‌ها و دهن) را روی تخته املا بنویسید.

به تصویرها نگاه کنید و نام هر کدام آن را روی تخته بنویسید.

بشنو و بگو

کدام نکته‌ها را در وقت غذا خوردن باید در نظر بگیریم؟

چرا وقتی چیزی در دهن ما باشد، گپ نزنیم؟

محاورة زیر را در صنف تمرين کنید:

لیمه: مینه! تو چه می‌خوری؟

مینه: من غذا می‌خورم.

لیمه: آیا دست‌هایت را شسته ای؟

مینه: بلی، دست‌هایم را با آب پاک و صابون شسته ام.

لیمه: آفرین! خوردن غذا دارای آدابی است که باید رعایت شود.

مینه: کدام آداب باید در هنگام غذا خوردن رعایت شود؟

لیمه: لقمه را باید خرد بگیریم و خوب بجوییم و غذا را باید داغ نخوریم.

مینه: تشکر دوست خوبم که برایم معلومات دادی.

لغت‌ها

معنا	لغت	شماره
سپاس گفتن به خاطر نعمت‌های خداوند ﷺ	شکر	۱
خوردنی	غَذا	۲
چه قسم	چَگُونه	۳

سه سطر متن درس را در کتابچه‌های تان بنویسید.

مرااعات نوبت

شاگردان متن درس را درست بخوانند، بنویسند و بدانند که رعایت کردن نوبت

کار پسندیده است.

- در تصویر چه می‌بینید؟
- هنگام گرفتن نان از نانوایی، آب از نل و بالا شدن به سرویس حق اولیت باید برای چه کسی داده شود؟

تهمینه برای گرفتن نان به نانوایی رفت. در نانوایی از دحام زیاد بود؛ چندین نفر پیشتر در صف ایستاده بودند. او در صف ایستاده شد. تعداد دیگری هم آمدند و هر کدام به نوبت پشت سر تهმینه

ایستاده شدند. هر کسی به نوبت نان می‌گرفت و می‌رفت تا نوبت به تهمینه رسید؛ در این هنگام یک نفر که تازه از راه رسیده بود پیش آمد و خواست قبل از تهمینه نان بگیرد. تهمینه ناراحت شد و گفت: ببخشید آقا، نوبت من است.

آن شخص گفت: من کار دارم و نمی‌توانم صبر کنم.

تهمینه گفت: من هم کار دارم، مكتب می‌روم و ناوقت می‌شود.

شخص تازهوارد وقتی دید که تهمینه درست می‌گوید از کاری که انجام داده بود پوزش خواست و به آخر صفحه رفت تا نوبتش برسد.

بخوان و بنویس

✳ متن درس را خاموشانه بخوانید.

✳ واژه‌های زیر را به نوبت هجا کنید و روی تخته بنویسید:

نانوایی — نان — وا — یی

تهمینه — — —

نوبت — — —

منتظر — — —

✳ واژه‌ایی را که نام اشیا، اشخاص و یا مکان را نشان می‌دهند از متن درس بیرون نویس کنید.

جمله‌های زیر را با کلمه‌های داخل چوکات تکمیل کنید.

کن
کند
می‌کنم

۱- من نوبت را در هر جا رعایت?

۲- تو هم نوبت را مراعات?

۳- آن‌ها نیز باید نوبت را رعایت?

بشنو و بگو

درس امروز در مورد چه بود؟

چرا باید نوبت رعایت شود؟

کی از نانوایی نان می‌گرفت؟

چرا تهمینه به نوبت ایستاده بود؟

مردی که تازه از راه رسیده بود چه می‌خواست؟

تهمینه به مرد تازهوارد چه گفت؟

جمله‌های زیر را با تصویر ارتباط داده، بخوانید.

۱- آن نانوایی است.

۲- آن دختر تهمینه است.

- ۳- آن‌ها به نوبت ایستاده‌اند.
- ۴- من در وقت گرفتن نان نوبت را رعایت می‌کنم.
- ۵- بی‌نوبتی کار ناپسند است.

لغت‌ها

معنا	لغت	شماره
انبوه جمیعت، نفوس زیاد	ازدحام	۱
قطار	صف	۲
تحمل، برداری	صبر	۳
جا	مکان	۴
عذر خواهی	پوزش	۵

برای کلمه‌های «نوبت و مراعات» در کتابچه‌های خود دو جمله بنویسید.

هنر رسامی

شاگردان متن درس را درست بخوانند، بنویسند و در مورد هنر رسامی معلومات

به دست آورند.

پرسش‌ها

۱ - در تصویر چه می‌بینید؟

۲ - شما کدام هنر را بیشتر دوست دارید؟

۳ - تا حال چه چیزهایی را رسم کرده اید؟

یک روز پدرم گفت: دوست دارم یکی از فرزندانم هنرمند شود.
من گفتم: پدر جان! من می‌خواهم رسام شوم و کوشش می‌کنم
نقاشی را نیز یاد بگیرم.
پدرم گفت: آفرین! پس آن‌گاه ما نیز یک هنرمند در خانواده
خود خواهیم داشت.

من گفتم: پدر جان! آیا رسامی هم هنر است؟ او پاسخ داد: بلی، رسامی، نقاشی، عکاسی و سینماگری همه هنر اند.

از پدرم پرسیدم: برای این که رسام خوبی شوم باید چه کنم؟ پدرم گفت: «فرزندم یک رسام باید خوب فکر کند، با دقت به همه چیز نگاه کند، به کارش عشق و علاقه داشته باشد و سعی و تلاش کند تا بتواند موفق شود.»

بخوان و بنویس

- ➊ متن درس را بعد از معلم تکرار کنید.
- ➋ متن درس را با آواز بلند به نوبت بخوانید.
- ➌ اسم‌ها را از متن درس دریافت نموده، روی تخته بنویسید.
- ➍ در مورد هنری که دوست دارید، چند سطر در کتابچه‌های خود بنویسید.
- ➎ به جای اسم‌های زیر ضمیر آن را به کار ببرید:
 - تهمینه رسام است.
 - احمد و بکتاش رسامی می‌کنند.
 - هما و همایون نمایشگاه رسامی رفتند.

او
ایشان
آن‌ها

بشنو و بگو

مفهوم درس را بیان کنید.

محاورهٔ زیر را دو نفر تمرین کنید:

فریده از تواب پرسید: به کدام هنر علاقه داری؟

تواب: به هنر رسامی و نقاشی زیاد علاقه دارم.

فریده: نقاش از کدام وسایل کار می‌گیرد؟

تواب: از برس، انواع رنگ، پارچه‌های مخصوص نقاشی، سه پایه و غیره.

فریده: خیلی خوب، این هنر خیلی عالی و ماندگار است.

تواب: ممنون دوست خوبم، خودت کدام هنر را دوست داری؟

فریده: من هم بیشتر هنر رسامی را دوست دارم.

تواب: رسام از کدام وسایل استفاده می‌کند؟

فریده: در هنر رسامی بیشتر از پنسل و کاغذهای مخصوص رسامی کار گرفته می‌شود.

تواب: تا حال چه چیزها را رسم کرده ای؟

فریده: نقشه افغانستان، بیرق افغانستان و منظره بالاحصار کابل را رسامی کرده ام که

در دیوار دهليز مکتب ما نصب است.

تواب: به به! چقدر خوب، کاش روزی برسد که کارهای من نیز تکمیل شود و در هنر خود موفق شوم.

فریده: برادر خوبم هر چه بیشتر تلاش کنی، زودتر به هدف می‌رسی. ان شاء الله.

لغت‌ها

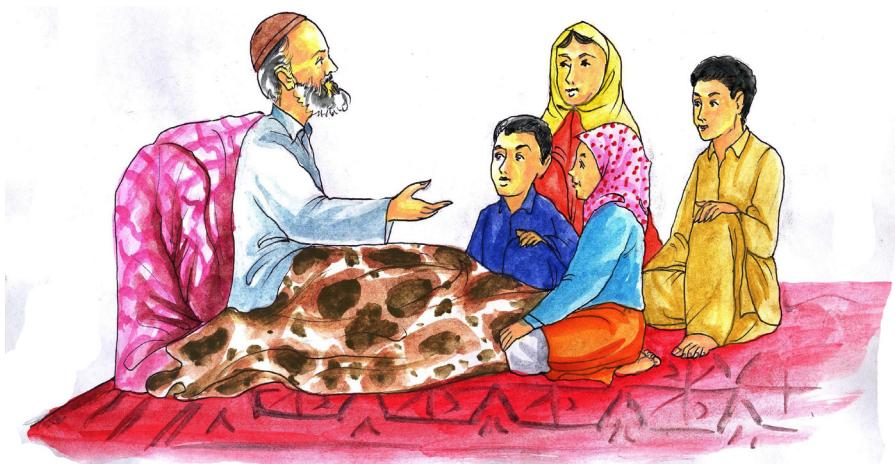
معنا	لغت	شماره
پسر یا دختر	فرزند	۱
کسی که رسم می‌کشد	رسام	۲
کسی که نقاشی می‌کند	نقاش	۳
کسی که در سینما کار می‌کند	سینماگر	۴
دارای هنر	هنرمند	۵

واژه‌های جدید را با معنای آن‌ها در کتابچه‌های خود نوشه و حفظ کنید.

پدر

شاغردان متن درس را درست بخوانند، بنویسند و در مورد مقام پدر آگاهی حاصل کنند.

پرسش‌ها

- آیا می‌دانید پدر برای ما چقدر زحمت می‌کشد؟ بیان کنید.
 - به نظر شما چگونه می‌توانیم حق پدر و مادر خود را ادا کنیم؟
- پدرم ای پدر شیرینم!**
سوی تو شام و سحر می‌بینم	قصه گفتی ز گل و باغ و بهار
قصه از آب روان جوی و کنار	حرف حرف تو به من پندی شد
تا لبم باز به لبخندی شد	راحت زنده‌گی ام از توبود
بخت و پاینده‌گی ام از تو بود	گل ز گفتار تو می‌ریزد و من
می‌شوم باغ سخن رنگ چمن	دوست می‌دارم تای سایه عمر
دوست می‌دارم تای سایه عمر	

رویین

بخوان و بنویس

- متن درس را خاموشانه بخوانید.
- متن را بعد از معلم گرامی تکرار کنید.
- متن را با آواز بلند به نوبت بخوانید.
- کلمه‌های پدر، شیرین، شام، سحر، زنده‌گی و پاینده‌گی را به هجاهات تجزیه کنید؛ مثال: پ - در
- بیت‌های زیر را با واژه‌های مناسب تکمیل کنید:
پدرم ای شیرینم!
سوی شام و می بینم!
قصه از روان جوی و کnar

بشنو و بگو

● کی برای آسایش زنده‌گی ما کار می‌کند و زحمت می‌کشد؟

● مفهوم شعری را که خواندید بیان کنید.

● **محاورهٔ زیر را در صنف تمرین کنید.**

لیمه به دیوه گفت: می‌دانی پدر چقدر برای ما زحمت می‌کشد؟

دیوه: بلی لیمه جان، پدر برای اینکه ما راحت زنده‌گی کنیم شب و روز کار می‌کند و زحمت می‌کشد.

لیمه: پدر بر علاوه آنکه در بیرون کار می‌کند، در پرورش و آموزش ما نیز کوشش می‌کند.

دیوه: بلی پدر و مادر همراه ما درس می‌خوانند و ما را تشویق می‌کنند.

لیمه: باید پدر و مادر خود را احترام کنیم؛ زیرا آن‌ها برای آسایش زنده‌گی ما از هیچ کاری دریغ نمی‌کنند.

دیوه: بلی دقیق گفتی، ما چه باید بکنیم تا پدر و مادر ما از ما خوش و راضی باشند؟

لیمه: ما باید کوشش کنیم درس‌های خود را بخوانیم و به آن‌ها احترام بگذاریم تا زحمت‌های آن‌ها به هدر نرود.

لغت‌ها

معنا	لغت	شماره	معنا	لغت	شماره
اصل، بنیاد	مایه	۴	صبح	سحر	۱
گوشه	کnar	۵	نصیحت	پند	۲
			جاودان، همیشه	پاینده	۳

چهار بیت شعر را در کتابچه‌های خود رونویس کنید.

مادر

هدف شاگردان متن درس را درست بخوانند، بنویسند و پیرامون مقام مادر آگاهی حاصل کنند.

پرسش‌ها

- ۱ - آیا می‌دانید، مادر برای ما چه زحمت‌هایی کشیده است؟
- ۲ - به نظر شما، چگونه می‌توان حق مادر را ادا کرد؟

بود مادر فروغ زنده گانی
بود مادر حیات جاودانی
پرستارِ دلِ غم پرورِ من
کند با من همیشه مهربانی
مادر، آن موجود مهربان و باعطفه‌یی است که برای آسایش
ما از تمام آسایش خود می‌گذرد. مادر، نخستین کلمه‌یی است

که ما به زبان می‌آوریم. مادر است که شب‌ها بیدار می‌ماند و با دست‌های مهربانش گهواره کودکش را می‌جنباند تا کودکش آرام بخوابد. مادر، نخستین معلمی است که به ما درس زنده‌گی می‌آموزاند. مادر ما را پرورش داده و تربیت می‌کند. پیامبر گرامی اسلام در مورد حرمت مادران فرموده اند: بهشت زیر پای مادران است؛ پس بر ما لازم است که برای رضایت خداوند ﷺ و حقوقی که مادر بالای ما دارد، فداکاری‌هایش را فراموش نکنیم و همیشه خدمت مادر خود را انجام دهیم.

بخوان و بنویس

✳️ متن درس را بعد از معلم گرامی تکرار کنید.

✳️ متن درس را با آواز بلند بخوانید.

✳️ واژه‌های زیر را به حرف‌ها تجزیه کنید و روی تخته بنویسید.

مانند: پسر = پ + س + ر فروع

..... نخستین مادر

..... آسایش عاطفه

..... مادران گهواره

..... مهربان فداکاری

برای هر کدام از این حروفها (پ، ژ، ج، گ) یک واژه بسازید و در کتابچه‌های خود بنویسید.

بشنو و بگو

چه کسی مفهوم درس را گفته می‌تواند؟

چگونه می‌توانیم حقوق مادر خود را ادا کنیم؟

محاوره زیر را در صنف تمرین کنید:

فرخنده به مژده گفت: می‌دانی چرا گفته اند: بهشت زیر پای مادران است؟

مژده: بلی، برای این که مادر در پرورش ما زحمت زیادی می‌کشد.

فرخنده: راستی که فدایکاری و محبت مادر بی‌پایان است.

مژده: هر قدر برای مادران خود خدمت کنیم، هنوز هم نمی‌توانیم حق آن‌ها را ادا نماییم.

فرخنده: بلی، راست می‌گویی؛ مادر با یک دست گهواره و با دست دیگرش جهان را می‌جنباند.

مژده: هر فرزند باید تلاش کند تا رضایت مادر و پدر خود را به دست بیاورد و در پیری دست آن‌ها را بگیرد.

لغت‌ها

معنا	لغت	شماره
بامهر، بامحبت	مهربان	۱
آسوده‌گی، راحتی	آسایش	۲
آرام، راحت	آسوده	۳
روشنی، پرتو	فروغ	۴

شاگردان عزیز، از کلمه‌های (مادر، اطاعت، آسایش و حرمت) جمله‌های کوتاه بسازید و در کتابچه‌های خود بنویسید.

راستی و صداقت

هدف شاگردان متن درس را درست بخوانند، بنویسند و پیرامون راستی و صداقت آگاهی حاصل کنند.

۱ - در تصویر چه می‌بینید؟

۲ - آیا در بارهٔ صداقت چیزی می‌دانید؟ بیان کنید.

فرامرز ساعت تفریح در باغچه مکتب قدم می‌زد. او از باغچه مکتب یک ساعت قیمتی یافت و از همصنفان خود پرسید: ساعت از کیست؟ هیچ کس پاسخ نداد و صاحب ساعت پیدا نشد. او ساعت را به سر معلم مکتب سپرد. فردای آن روز وقتی که صاحب ساعت پیدا شد؛ بعد از گفتن نشانی، آن را از سر معلم گرفت.

سرمعلم مکتب از فرامرز به خاطر صداقت و راستی او سپاسگزاری نمود و تمام شاگردان از کار او خوش شدند؛ خودش نیز از این که کار نیکی انجام داده بود، احساس خرسنده می‌کرد.

بخوان و بنویس

متن درس را خاموشانه بخوانید و کلمه‌هایی را که مفهوم آن‌ها را نمی‌دانید بیرون نویس کنید.

• متн درس را به نوبت و با آواز بلند بخوانید.

• جمله‌های زیر را مرتب ساخته، روی تخته بنویسید.

• پاسخ، نداد، پیدا، و، ساعت، هیچ‌کس، صاحب، نشد.

• شاگردان، و، تمام، خوش، از، کار، راضی، او، بودند.

• جمله (او از باغچه مکتب یک ساعت قیمتی یافت). را در کتابچه‌های تان املا بنویسید.

• از کلمه‌های زیر با اضافه کردن پسوند «چه» کلمه‌های نو بسازید.

مثال: باغ + چه ← باغچه

..... ← طاق +

..... ← شاخ +

..... ← بیل +

بشنو و بگو

درسی را که خواندید در مورد چه بود؟

صداقت و راستی در زندگی ما چه ارزش دارد؟

محاوره زیر را در صنف تمرین کنید:

عمر از عایشه پرسید: صداقت و راستی یعنی چه؟

عایشه: صداقت و راستی هر دو به یک معنا است؛ یعنی در هر کار باید صداقت داشته

باشیم تا رضای خداوند ﷺ را حاصل کنیم.

عمر: دیروز پسر عمه ام فرامرز از مکتب یک ساعت قیمتی یافت و آن را به صاحبش

سپرد.

عایشه: بلی، چون ساعت را دوباره به صاحبش سپرد؛ این خود صداقت است.

عمر: سرμعلم مکتب او را تشویق کرده، از او تشکر نمود.

عایشه: در واقع فرامرز یک پسر صادق و درست کار است.

عمر: بلی، همصنفانش نیز از کار او خوش بودند.

عایشه: صداقت و راست کاری هم اعتبار خود انسان را بلند میبرد و هم دیگران

بالای شخص صادق اعتماد میکنند و از صداقت و راست کاری او پیروی مینمایند.

لغت‌ها

شماره	لغت	معنا
۱	باغچه	باغ کوچک
۲	صداقت	راستی
۳	خرسند	شاد، خوش و خوشحال

واژه‌های «ساعت، صداقت، راستی و قیمتی» را در جمله‌های مناسب به کار برد، در کتابچه‌های تان بنویسید.

صلح

شاغردان متن درس را درست بخوانند، بنویسند و در مورد ارزش و اهمیت صلح آگاهی حاصل کنند.

پرسش‌ها

- ۱ - در مورد صلح چه می‌دانید؟
- ۲ - اگر در یک کشور صلح وجود نداشته باشد چه می‌شود؟

ای کبوترهای صلح و دوستی!

با دو بال خود چه‌ها آورده‌اید؟

مهر و آزادی و شور و خنده را

تا کجا در قلب‌ها پرورده‌اید؟

پرزنان در آسمان بیکران

می روید آن جا که جنگ و محنّت است

تا رسانید این پیام گرم را

کای بشر! خون ریختن‌ها و حشت است

از فراز کوه‌ساران بلند

می‌دهد فرزند این کشور پیام

ای کبوترهای صلح و دوستی

بر همه خلق جهان از ما سلام

رویین

بخوان و بنویس

✿ شعر را با معلم خود یکجا تکرار کنید.

✿ یک نفر شعر را با آواز بلند و به نوبت بخوانید.

✿ بیت‌های زیر را در کتابچه‌های خود تکمیل کنید:

ای های و دوستی! با دو خود چه‌ها آورده اید؟

از فراز..... بلند می‌دهد این پیام

✿ در مورد صلح یک جمله در کتابچه‌های تان بنویسید.

بشنو و بگو

• به خوانش شعر با دقت گوش دهید.

• مفهوم شعر را به نوبت بیان کنید.

• معنای بیت‌های زیر را بگویید:

پرزنان در آسمان بیکران
می‌روید آن‌جا که جنگ و محنت است
تا رسانید این پیام گرم را
کای بشر! خون ریختن‌ها وحشت است

• محاورهٔ زیر را در صنف تمرین کنید:

اسما: می‌دانی صلح یعنی چه؟

مروه: بله، صلح به معنای آشتی و سازش است. بدون صلح زنده‌گی بسیار دشوار
می‌باشد.

اسما: اگر صلح باشد این همه خشونت و ناامنی از بین خواهد رفت؟

مروه: بله، اگر صلح وجود داشته باشد، می‌توانیم با خاطر آسوده درس بخوانیم، کار
کنیم و زنده‌گی خوب داشته باشیم.

اسما: ای کاش صلح در سراسر کشور به میان آید تا هیچ انسانی از جنگ و محنت رنج
ببرد!

مروه: خواهرم، خداوند ﷺ در کشور ما و سراسر جهان صلح را بیاورد.

لغت‌ها

معنا	لغت	شماره
پیغام، خبر	پیام	۱
بی‌پایان	بیکران	۲
سختی، رنج	محنت	۳
محبت	مهر	۴
ترس	وحشت	۵
مردم	خلق	۶
دنیا	جهان	۷
که ای	کای	۸

واژه‌های جدید را در کتابچه‌های خود بنویسید و شعر را حفظ کنید.

حکایت

شاگردان متن درس را بخوانند، بنویسند و مفهوم حکایت را بدانند.

پرسش‌ها

- ۱ - در تصویر کدام حیوان‌ها را می‌بینید؟
 - ۲ - آیا روباه را دیده اید؟
 - ۳ - اگر شما به کدام مشکل مواجه شوید، چه می‌کنید؟
- بود نبود یک روباه بود. این روباه با آنکه خیلی حیله‌گر و مکار بود؛ بسیار هوشیار نیز بود. روزی از یک ده می‌گذشت که خروس فربه و قشنگی را دید. پیش رفت و با هزار حیله سلام داد و گفت: خروس خوش صدای من آیا تو هم مثل پدرت خوش‌آواز استی؟!

او که بسیار خوشآواز بود.

خروس خوش باور گفت: حالا بشنو و قضاؤت کن که من چطور می خوانم. بعد چشم‌هایش را بست و بانگ بلندی سر داد: قو، قو، قو...! روباه برجست و خروس را بر دهن گرفت و فرار کرد. سگ‌های ده او را دیدند و به دنبالش دویدند. خروس که به اشتباه خود پی برده و نادم بود، چاره‌یی به رهایی خود می‌سنجد. از زرنگی کار گرفت و به روباه گفت: اگر می‌خواهی از چنگال این سگ‌ها رها شوی برای شان بگو این خروس را از ده شما نگرفته‌ام. روباه مکار فریب خورد و تا دهان باز کرد خروس پرزنان از دهانش بیرون جست و بالای درخت پرید. روباه با ناامیدی به خروس نگاه کرد و در راه خود روان شد.

بخوان و بنویس

• متن درس را خاموشانه بخوانید.

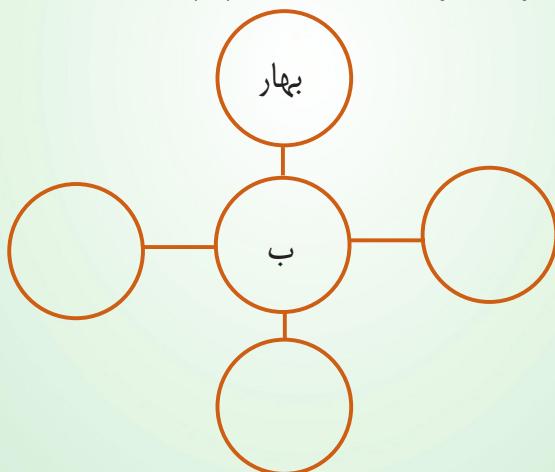
• متن درس را بعد از معلم خود تکرار کنید.

• متضاد کلمه‌های زیر را روی تخته بنویسید و آن‌ها را با هم وصل کنید.

زشت	بود
راستی	زیبا
اشتباه	فریب
نبود	درست

• مانند واژه زیر چند واژه بنویسید که با حرف (ب) آغاز شده باشد.

بشنو و بگو

• حکایتی را که خواندید به همسنفان خود بگویید.

• از حکایت روباه و خروس چه یاد گرفتید؟

• محاوره زیر را تمرین کنید:

زیبا : السلام عليکم زینب جان! خوب استی ان شاء الله؟

زینب: علیکم السلام زیبا جان! تشکر می کنم. خودت خوب استی؟

زیبا: تشکر زنده باشی، من خوب استم.

زیبا: هرگاه به کدام مشکلی مواجه شوی چه می کنی؟

زینب: اول خوب فکر می کنم که مشکل چه است و بعد راه حل آن را پیدا کرده، مشکل را حل می سازم.

زیبا: امروز درس ما حکایت روباه و خروس بود. خروس بیچاره اول متوجه نبود که در دام می افتد و به حرف روباه گوش داد.

زینب: چقدر جالب! بعد چه شد؟

زیبا: بعد متوجه اشتباه خود شد و برای نجات خود راه حل پیدا کرد و خود را از چنگال روباه نجات داد.

زینب: می توانی حکایت را برایم مکمل بگویی؟

زیبا: بله، حکایت را برای زینب قصه کرد.

زینب: درس خوبی بود، هرگاه با مشکل مواجه شدیم برای آن باید راه حل درست پیدا کنیم.

لغت‌ها

معنا	لغت	شماره
مکر و فریب	حیله	۱
زیبا	قشنگ	۲
سهو، خطأ	اشتباه	۳
هوشیار، باهوش	زرنگ	۴

متضاد کلمه‌های، جنگ، زشت، شب، تاریک و سیاه را در کتابچه‌های

خود بنویسید.

قاری عبدالله

شاگردان متن درس را بخوانند، بنویسند و در مورد شخصیت ادبی قاری عبدالله هدف

معلومات حاصل کنند.

پرسش‌ها

۱ - نام چند شاعر زبان فارسی دری را گفته می‌توانید؟

قاری عبدالله در سال ۱۲۴۷ هجری خورشیدی در شهر کابل چشم به جهان گشود. پدرش قطب الدین نام داشت و از دانشمندان وقت خود بود. قاری عبدالله علم و دانش را از پدرش و استادان بزرگ آن زمان فرا گرفت. از او کتاب‌های درسی، آثار علمی و

تحقيقی و اشعار فراوان بر جا مانده است، که همه از ارزش ویژه علمی و ادبی برخوردار اند. قاری عبدالله از نخستین معلمان لیسهٔ حبیبیه کابل بود. او در تألیف کتاب‌های درسی مکتب نیز سهم داشته است. قاری عبدالله نظر به دانش و فعالیت‌هایی که داشت، در سال ۱۳۱۳ خورشیدی لقب ملک‌الشعراء افغانستان را گرفت.

نمونهٔ کلام:

یک برگ گل نمانده به گلشن بهار کو
رفته است آبروی چمن آبشار کو
امروز مردمان همه در خواب غفلت اند
غیر از ستاره، دیدهٔ شب‌زنده‌دار کو

بخوان و بنویس

➊ متن درس را خاموشانه بخوانید.

➋ متن درس را به نوبت با آواز بلند بخوانید.

➌ جمله‌های زیر را با استفاده از کلمه‌های داخل چوکات تکمیل کنید.

من
او
آنها

..... درس می‌خواند.

..... درس می‌خوانم.

..... درس خوانند.

بشنو و بگو

➊ قاری عبدالله کی بود؟

➋ قاری عبدالله چه نوع آثار از خود بر جا گذاشته است؟

➌ مفهوم بیت پایان متن را بیان کنید.

➍ محاوره زیر را تمرین کنید:

پروین از پروانه پرسید:

زنده‌گی‌نامه چند شاعر در کتاب دری شما آمده است؟

پروانه: سال قبل در کتاب دری ما زنده‌گی‌نامه یک شاعر آمده بود.

پروین: کدام شاعر؟

پروانه: قاری عبدالله.

فاطمه: قاری عبدالله کدام آثار را از خود بر جا گذاشته است؟

پروانه: او از اولین کسانی است که کتاب‌های درسی را نوشته است و آثار علمی و

تحقیقی زیادی از خود بر جا گذاشته است.

پروین: بسیار خوب! به قاری عبدالله کدام لقب داده شده است؟

پروانه: برایش لقب ملکالشعراء داده شده است.

لغت‌ها

معنا	لغت	شماره
صاحب دانش	دانشمند	۱
بی‌خبری	غفلت	۲
اولین	نخستین	۳
باغ گل	گلشن	۴
حصه	سهم	۵

واژه‌های «دانشمند، معلم و گلشن» را در جمله‌های مناسب به کار برد، در کتابچه‌های خود بنویسید.

صحت ژروت است

شماگردان متن درس را بخوانند، بنویسند و به اهمیت تندرستی و سلامتی پی ببرند.

پرسش‌ها

- ۱ - آیا می‌دانید، چه چیزها سبب به وجود آمدن مرض می‌شود؟
- ۲ - به نظر شما، میوه‌ها چگونه باید شسته شود؟

نzdیک مکتب ما چند دکان خوراکه فروشی است. در آنجا انواع خوراکه فروخته می‌شود. بعضی از شماگردان که تقسیم اوقات منظم ندارند. در خانه غذا خورده نمی‌توانند. آن‌ها از دکان‌ها چیزی، پفک،

بسکویت و میوه می خرند و می خورند. گاه گاهی میوه‌ها را ناشسته می خورند و نمی دانند که خوردن غذاهای روی بازار به چه اندازه مضر است.

همصنفی ما حمید میوه را ناشسته خورد بود و روز امتحان، ناگهان مريض شد.

ما با معلم خود به ديدنش رفتيم. معلم صاحب به حمید گفت: اى کاش، میوه را قبل از خوردن با آب پاك می شستي تا مريض نمی شدی! بعد از اين متوجه صحت خود باش؛ زيرا صحت ثروت است. حمید وقتی صحتمند شد و به مكتب آمد، با خود عهد کرده بود که ديگر هرگز غذاهای روی بازار و میوه‌های ناشسته را نخورد و متوجه تندرستی و سلامتی خود باشد.

بخوان و بنويس

- متن درس را بعد از معلم تکرار کنيد.
- متن درس را به نوبت با آواز بلند بخوانيد.
- جاهای خالی را در جمله‌های زیر تکمیل نموده، در کتابچه‌های خود بنویسید.
نرديك..... ما چند دكان..... است.
بعضی از..... که منظم ندارند، از آن دکان‌ها چپس،.....
..... و میوه
میوه‌ها را نخوريد.

بشنو و بگو

چرا حمید مريض شد؟

علم به حميد چه گفت؟

چرا بعضی از شاگردان مکتب، خوراکهای روی بازار را می‌خورند؟

جمله‌ها را در صنف دو نفر تمرین کنید.

● من میوه را شسته می‌خورم.

* من میوه خوردم.

● تو میوه را شسته می‌خوری.

* تو میوه خوردم.

● شما میوه را شسته می‌خورید.

* شما میوه خوردید.

● آن‌ها میوه را شسته می‌خورند.

* آن‌ها میوه خوردند.

در گروه‌ها راجع به تندرستی و صحت بحث کنید.

تصویرهای زیر را با هم ارتباط داده، در مورد آن به نوبت یک یک جمله بگویید.

لغت‌ها

معنا	لغت	شماره
سلامتی، صحتمندی	تندرستی	۱
ماده کیمیایی برای پاکسازی ترکاری، آب و میوه	کلورین	۲
دارایی	ثروت	۳
وقت به وقت	گاهگاه	۴

واژه‌های (صحت، ثروت و کلورین) را در جمله‌های مناسب به کار برد، در کتابچه‌های خود بنویسید.

آتش در جنگل

شاغردان متن درس را بخوانند، بنویسند، جمع‌بندی اسم را فرا گرفته و دریافت هدف راه حل، در برابر سختی‌ها را بیاموزند.

پرسش‌ها

۱- در رسم چه می‌بینید؟

۲- به تصویر نگاه کرده، در باره آن، آنچه می‌دانید بیان کنید.

روزی در یک جنگل بزرگ آتش سوزی صورت گرفت. حیوان‌های مختلفی در آن جنگل زنده‌گی می‌کردند. تمام حیوان‌ها با دیدن آتش پا به فرار گذاشتند؛ ولی مورچه‌ها فرار نکردند؛ چون مورچه‌ها مطمین بودند که اگر آتش نزدیک شود، آن‌ها به داخل زمین پناه می‌برند.

فیل از مورچه‌یی پرسید: شما نمی‌روید؟ مورچه گفت: نه، ما

می خواهیم آتش را خاموش سازیم! سخن مورچه بالای فیل تأثیر کرد و برای همه حیوان‌ها گفت: باید همه با هم آتش را خاموش کنیم. تمام حیوان‌ها گپ فیل را قبول کرده، از دریا آب آوردند و بالای آتش انداختند، تا اینکه آتش خاموش شد و خانه‌های آن‌ها نسوزت. فیل از همت مورچه‌ها به حیوان‌های دیگر قصه کرد.

تمام حیوان‌های جنگل از مورچه‌ها تشکر و قدردانی کردند.

بخوان و بنویس

✳ متن درس را خاموشانه بخوانید.

✳ متن درس را به نوبت با آواز بلند بخوانید.

✳ واژه‌های زیر را با «ها» جمع بیندید و در کتابچه‌های خود بنویسید.

مانند: گل + ها = گل‌ها

= + قلم

= + کتاب

= + چوکی

= + تخته

= + میز

به تصویرها نگاه کنید و نام هر کدام را بر اساس شماره روی تخته بنویسید؛ مثال:

۱- گل ۲- چوکی

از متن درس، اسم‌هایی را که بیشتر از یک چیز را نشان می‌دهند، دریافت و بیرون نویس کنید.

مانند: حیوان‌ها

بخوان و بگو

مفهوم قصه‌بی را که خواندید، بیان کنید.

چرا مورچه‌ها نخواستند فرار کنند؟

فیل به حیوان‌های دیگر چه گفت؟

آیا مورچه‌ها یا فیل به تنها‌بی آتش را خاموش کرده می‌توانستند؟

چه چیز باعث شد تا آتش‌سوزی خاموش گردد؟

✳️ محاوره زیر را دو نفر تمرین کنید:

عثمان: السلام عليكم....

زینب: عليكم السلام....

عثمان: امروز در کوچه ما همه مصروف پاک کاری بودند.

زینب: واه چه کار خوبی! تو چرا اشتراك نکردی؟

عثمان: من خسته بودم.

زینب: اگر سهم می‌گرفتی کار خوبی می‌شد؛ زیرا در کار دسته جمعی خیر و برکت است

واز طرف دیگر محیط ما پاک و صفا می‌شود.

عثمان: راست گفتی من می‌روم و با همسایه‌ها در پاک کاری کوچه سهم می‌گیرم.

زینب: تشکر که حرفم را شنیدی. زنده‌گی باهمی نیاز به کار مشترک و دسته جمعی دارد.

لغت‌ها

معنا	لغت	شماره
آسوده‌خاطر	مطمین	۱
گریز	فرار	۲

متن درس را در کتابچه‌های خود بنویسید.

نصیحت‌های بزرگان

شاگردان متن درس را بخوانند، بنویسند، کلمه‌های مفرد و جمع را فرا گرفته،
به شنیدن نصایح بزرگان علاقه‌مند شوند و از آن‌ها در زندگی استفاده کنند.

۱ - آیا تا به حال کسی به شما قصه یا افسانه گفته است؟

۲ - بیشتر چه کسانی به شما نصیحت می‌کنند؟

در یکی از شب‌های زمستان با تمام اعضای خانواده در چهار طرف صندلی نشسته بودیم. مادر کلانم که همیشه برای ما افسانه‌های شیرین قدیمی را می‌گفت، به ما چنین نصیحت کرد و گفت: فرزندانم! بزرگان چیزهایی را که تجربه کرده اند در گفته‌های کوتاه برای ما به

میراث گذاشته اند، ما باید آن گفته های کوتاه را که نتیجه تجربه های زنده گی آن ها است، در زنده گی خود عملی سازیم؛ در ادامه مادر کلان چنین گفت:

- هیچ گاه دروغ نگویید؛ زیرا دروغ گفتن باعث شرمندگی می شود.
- در غیاب کسی در باره اش سخن بد نگویید و غیبت نکنید.
- در راه رفتن از بزرگان پیشتر نروید.
- با بزرگتر از خود مزاح نکنید.
- کار امروز را به فردا نگذارید.

بخوان و بنویس

- ✳ متن درس را خاموشانه بخوانید و کلمه های جمع آن را بیرون نویس کنید.
- ✳ متن درس را به نوبت با آواز بلند بخوانید.
- ✳ کلمه های مفرد زیر را به جمع تبدیل نمایید.

شب	شبها
.....	کتاب
.....	چوکی
.....	تخته
.....	میز

بشنو و بگو

کی به شما قصه می‌گوید؟

مادر کلان به نواسه‌های خود چه گفت؟

چرا مادر کلان به نواسه‌های خود گفت که هیچ‌گاه دروغ نگویند؟

محاوره زیر را در صنف تمرین کنید:

بهار به مروه گفت: مادر کلانم همیشه ما را نصیحت می‌کند.

مروه: مادر کلانت به شما چه می‌گوید؟

بهار: او می‌گوید، در نبود کسی در باره‌اش سخن بد نگویید و غیبت نکنید.

مروه: بلى، مادر کلان من هم چنین گفته بود؛ زیرا غیبت کردن کار زشتی است و انسان

را داخل گناه می‌سازد.

بهار: مادر کلانم به ما گفت: با بزرگان شوخی نکنید؛ زیرا به آن‌ها بی‌احترامی می‌شود.

مروه: سخنان بزرگان بسیار مفید است، باید آن را با دقت بشنویم و به آن عمل کنیم.

بهار: بلى دوست خوبم، من دوست دارم همیشه سخنان و نصایح بزرگان را در

زنده‌گی ام عملی سازم.

لغت‌ها

لغت	شماره	معنا
نصیحت	۱	پند
غیبت	۲	در غیاب کسی بدگویی کردن
مزاح	۳	شوخی
فقیر	۴	نادر، بیچاره

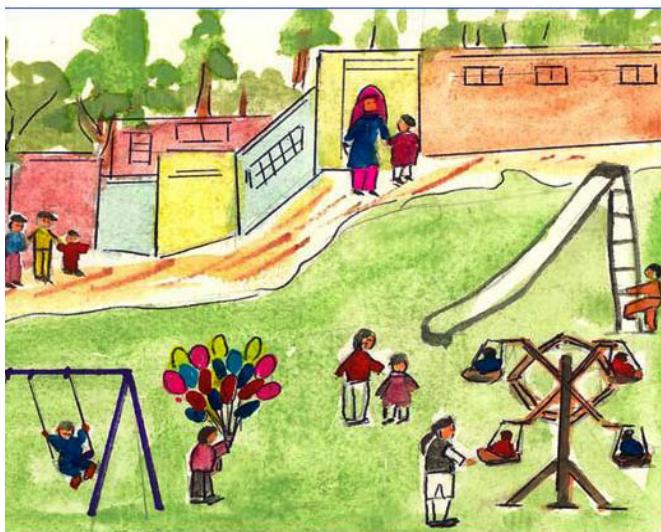

نصایح بزرگان را در کتابچه‌های تان بنویسید.

عید قربان

شاگردان متن درس را بخوانند، بنویسند و اسمهای مفرد را به شکل جمع تبدیل نموده، در مورد عید قربان آگاهی حاصل کنند.

- ۱- آیا می‌دانید در یک سال چند عید می‌آید؟
- ۲- در مورد عید قربان چه می‌دانید؟

عید قربان یکی از عیدهای مسلمانان است. این عید از دوره حضرت ابراهیم علیہ السلام بر جا مانده است. عید قربان سه روز است که بعد از ادای مراسم حج آغاز می‌شود. در این عید مسلمانانی که توان مالی دارند یک حیوان حلال؛ مانند: گوسفند، بز، گاو یا شتر را قربانی کرده،

گوشت آن را خیرات می‌کنند. مسلمانان در این روز لباس نو می‌پوشند.
به دیدن دوستان و خویشاوندان خود می‌روند و عیدمبارکی می‌کنند.
مردم ما در روزهای عید برای مهمانان انواع شیرینی و کلچه‌های مزه‌دار
آماده می‌کنند. مسلمانان کوشش می‌کنند تا اگر از کسی ناراحت و یا
قهقهه باشند، در این روز با او آشتبانی کنند و کینه و کدورت را به دوستی،
محبت، صلح و صفا تبدیل کنند. تمام مسلمانان دنیا روزهای عید را
جشن می‌گیرند و آن را به خوشی تجلیل می‌کنند.

بخوان و بنویس

✳️ متن درس را با دقت خاموشانه بخوانید.

✳️ متن درس را با آواز بلند بخوانید.

✳️ از بین واژه‌های زیر اسم‌های مفرد را تشخیص و روی تخته بنویسید.

«گل‌ها، قلم‌ها، کتاب، دختران، پسران، خواهر، برادر، مادران، ستاره، مهتاب، آب،
سمع‌ها، كتابچه‌ها»

✳️ سه سطر متن درس را در کتابچه‌های خود املا بنویسید.

بشنو و بگو

در مورد عید قربان چه می‌دانید؟ بیان کنید.

شما در روزهای عید کدام کارها را انجام می‌دهید؟

محاوره زیر را دو نفر در صنف تمرین کنید:

عمر: السلام عليکم عثمان جان!

عثمان: علیکم السلام عمر جان!

عمر: کجا می‌روی؟

عثمان: بازار می‌روم تا برای عید میوه خریداری کنم.

عمر: بسیار خوب چند روز به عید مانده است؟

عثمان: امروز نهم ماه ذوالحجه، روز عرفه است و روز دهم ذوالحجه اول عید قربان است.

عمر: آیا در این عید قربانی می‌کنید؟

عثمان: بلی، می‌خواهیم یک گوسفند قربانی کنیم.

عثمان: شما هم قربانی می‌کنید؟

عمر: بلی، ما هم قربانی می‌کنیم.

عثمان: برای عید چه برنامه داری؟

عمر: روز اول بعد از نماز عید قربانی می‌کنیم.

عثمان: ما هم روز اول قربانی می‌کنیم؛ بعد به دیدن دوستان به عید مبارکی می‌رویم.

عمر: ما هم روز اول عید به دیدن بزرگان خانواده و خویشاوندان خود می‌رویم.

عثمان: خدا کند عید خوب و خوشی پیش رو داشته باشیم.

عمر: بلى، به همه مسلمانان جهان عيد خوش آرزو مى كنم.

عثمان: خدا نگهدار عمر جان؛ به اميد ديدار در روزهای عيد!

عمر: خدا نگهدار!

لغت‌ها

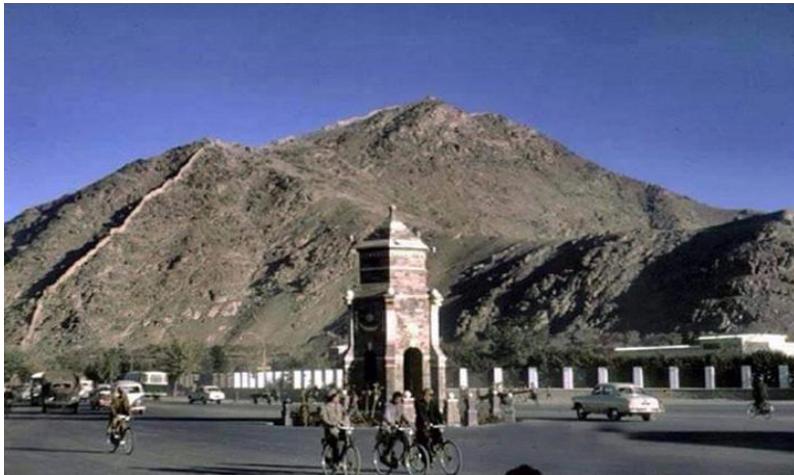
معنا	لغت	شماره
شادی و خوشحالی	جشن	۱
حلال کردن حیوان در راه خدا	قربانی	۲
جشن، شادی و سرور	عید	۳
آداب، رسوم	مراسم	۴
ماه يازدهم سال قمری	ذوالحجه	۵
روز نهم ذوالحجه که حاجی‌ها در مکه توقف می‌کنند و بعضی مراسم حج را بجا می‌آورند.	عرفه	۶

در باره کارهایی که در سه روز عید انجام می‌دهید چند سطر در کتابچه‌های خود بنویسید.

کابل

شاگردان متن درس را بخوانند، بنویسند و در باره شهر کابل معلومات حاصل کنند.

پرسش‌ها

- ۱- آیا می‌دانید تصویر مربوط به کدام ولایت افغانستان است؟
- ۲- به نظر شما، در شهر کابل کدام جاهای تاریخی وجود دارد؟
- ۳- در مورد پیشینهٔ تاریخی شهر کابل چیزی شنیده اید؟

کابل پایتخت افغانستان است. این شهر دارای آب و هوای معتدل می‌باشد. دریای کابل از بین شهر می‌گذرد. قدامت تاریخی شهر کابل به بیشتر از ۲۸۰۰ سال می‌رسد. جاهای تاریخی شهر کابل عبارت اند از: بالاحصار، دیوار کابل‌شاهان، منار آزادی، سپاهی گمنام، قصر دارالامان و غیره.

مکتب‌ها، شفاهانه‌ها، وزارت‌خانه‌ها، سفارت‌ها و فابریکه‌های زیادی در شهر کابل وجود دارد.

کابل شخصیت‌های بزرگ، دانشمندان، شاعران، نویسنده‌گان و هنرمندان زیادی را در دامان خود پرورده است که آثار و کارکردهای شان در غنامندی زبان و ادبیات و فرهنگ ما نقش مهمی دارد. نفوذ این شهر نسبت به تمام ولاپت‌های کشور بیشتر است.

بخوان و بنویس

متن درس را خاموشانه بخوانید.	نموده
متن درس را به نوبت، با آواز بلند بخوانید.	بیشتر
واژه‌های هم معنای زیر را تشخیص نموده، مقابل هم روی تخته بنویسید.	پاییخت
معتدل	قدامت
بیشینه	زیادتر
مرکز	برابر
شد کلمه‌های زیر را بنویسید.	نموده
«شب، روشن، یاک، زیاد»	نموده

بشنو و بگو

در باره شهر کابل، آنچه می‌دانید بیان کنید.

جاهای تاریخی شهر کابل را نام ببرید.

محاوره زیر را در صنف تمرین کنید:

فرخنده از حسنا پرسید گاهی به کابل سفر کرده‌ای؟

حسنا: بلی

فرخنده: کابل چگونه شهری است؟

حسنا: کابل دارای آب و هوای معتمد می‌باشد و یک شهر تاریخی است.

فرخنده: جاهای تاریخی کابل کدام‌ها اند؟

حسنا: بالاچصار، دیوار کابل شاهان، منار آزادی، سپاهی گمنام، قصر دارالامان و غیره.

فرخنده: بسیار خوب، من می‌خواهم به کابل بروم و از جاهای تاریخی آن دیدن کنم.

حسنا: بلی، باید بروی؛ چون کابل پایتخت کشور ماست و یک شهر تاریخی می‌باشد.

لغت‌ها

شماره	لغت	معنا
۱	معتدل	برابر
۲	پیشینه	دیرینه، سابقه
۳	غنا	پرباری، بی‌نیازی
۴	قدامت	پیشینه، سابقه
۵	نفوس	اهالی، مردم، جمیعت
۶	آثار	یادگارها، نوشته‌ها

متن درس را در کتابچه‌های خود بنویسید.

بزکشی

شاگردان متن درس را بخوانند، بنویسند و با بازی بزکشی آشنا شوند.

بزکشی از بازی‌های قدیمی کشور ما است. این بازی بیشتر در منطقه‌های شمال وطن ما رواج دارد.

بازی بزکشی طوری اجرا می‌شود که اسپ‌سواران در میدان بازی جمع می‌شوند و بز را از دایرهٔ حلال بر می‌دارند. در همین

وقت هر یک از اسپسواران می‌خواهند بز را از دست اسپسواری که بز را از دایرۀ حلال برداشته است بگیرند. هر بازیکن که موفق به گرفتن بز شود و آن را بعد از گشتن یک دور مکمل میدان، دوباره به دایرۀ حلال برساند، برنده بازی می‌شود. بازی بزکشی همه‌ساله در جشن نوروز، جشن استقلال و سایر روزهای خاص دایر می‌شود. مردم از داخل و خارج کشور به تماشای این بازی می‌آیند. بازی بزکشی در بین مردم ما علاقه‌مندان زیاد دارد.

بخوان و بنویس

✳️ متن درس را با آواز بلند بخوانید.

✳️ کلمه‌های جدید را از متن درس بیرون‌نویس کرده، در کتابچه‌های خود بنویسید.
✳️ کدام جوره از کلمه‌های زیر دارای یک معنا نند؟ آن‌ها را انتخاب کرده، روی تخته بنویسید.

تماشا موفق

بیرون خارج

کامیاب دیدن

✳️ جمله زیر را در کتابچه‌های خود املا بنویسید:

● بزکشی از بازی‌های قدیمی کشور ما می‌باشد.

بشنو و بگو

bz-kshi چگونه بازی است؟

bz-kshi بیشتر در کدام ولایت‌های افغانستان اجرا می‌شود؟

محاوره زیر را در صنف دو نفر تمرین کنید:

سهراب از جمشید پرسید: در مورد بازی bz-kshi چیزی می‌دانی؟

جمشید: بلی، برادرم چاپ‌انداز است.

سهراب: چاپ‌انداز یعنی چه؟

جمشید: کسی که بازی bz-kshi را انجام می‌دهد به نام چاپ‌انداز یاد می‌شود.

سهراب: او چگونه این بازی را انجام می‌دهد؟

جمشید: او اسپ قوی و قشنگی دارد و توسط آن بازی bz-kshi را انجام می‌دهد.

سهراب: من خوش دارم به تماشای بازی bz-kshi بروم.

جمشید: هر وقت بازی bz-kshi دایر شد من تو را به دیدن این بازی می‌برم.

سهراب: بسیار خوب، برایم خبر بده تا از خانواده‌ام اجازه گرفته، به تماشای بازی برویم.

لغت‌ها

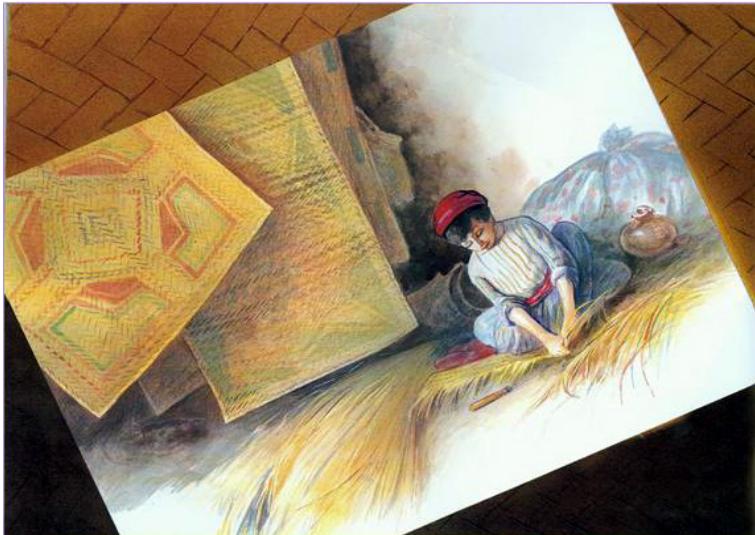
لغت	شماره	معنا
بزکشی	۱	یک نوع بازی ورزشی است
دایرۀ حلال	۲	دایرۀ مخصوص بازی بزکشی
خارج	۳	بیرون
استقلال	۴	آزادی
تماشا	۵	دیدن
چاپ‌انداز	۶	بازی کن بازی بزکشی

کدام بازی‌ها در منطقه شما بیشتر رواج دارد؟ یکی از آن‌ها را که به آن علاقه دارید با طریقۀ اجرای آن در کتابچه‌های تان بنویسید.

بوریاباف

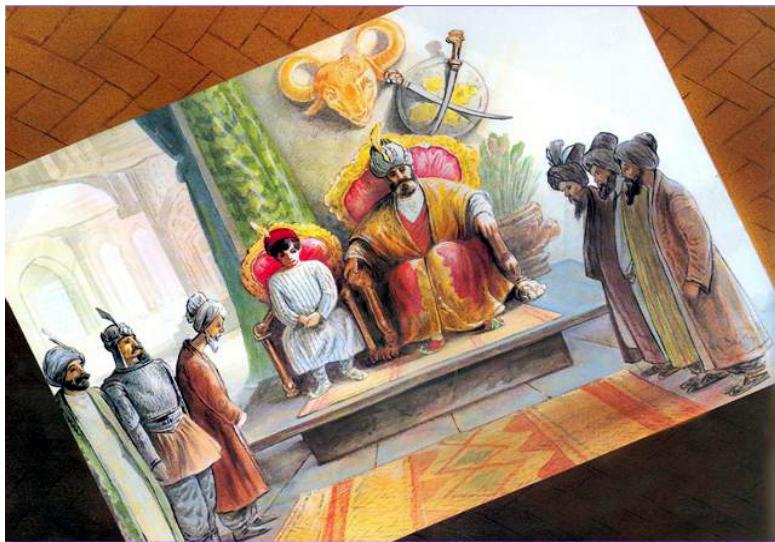
شاغردان متن درس را بخوانند، بنویسند و با صنایع دستی آشنایی حاصل کنند.

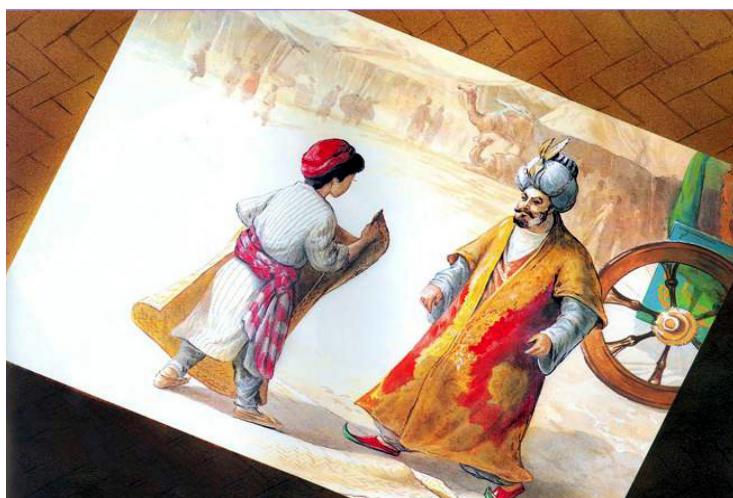
۱ - در رسم چه می‌بینید؟

عبدالله یک بوریاباف بود او از راه فروش بوریا نان شب و روز خود را پیدا می‌کرد.

عبدالله هر چند که با سواد بود؛ اما باز هم علاقه داشت زیادتر وقت خود را به بوریابافی بگذراند. روزی پادشاه از راه می‌گذشت و متوجه عبدالله شد. با دیدن او از گادی پایین شد و نزد عبدالله رفت.

پادشاه از این که وی از راه حلال نان پیدا می‌کرد، خوشش آمد؛
چون پادشاه پسر نداشت، عبدالله را به فرزندی خود قبول کرده،
با خود به قصر برد.

بعد از مدتی عبدالله از قصر ربوده شد، پادشاه از گم شدن
پسر خوانده‌اش بسیار ناراحت بود. او به سپاه خود وظیفه داد تا
عبدالله را پیدا کنند.

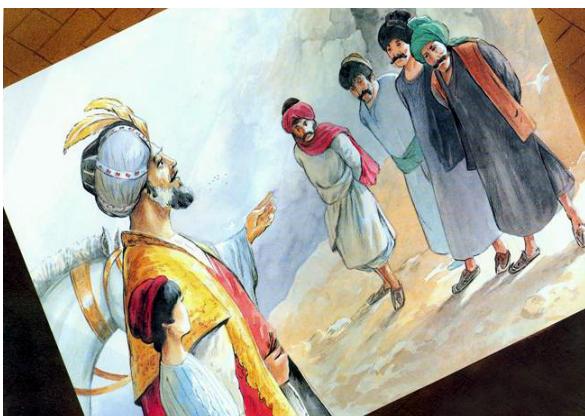
روزی یکی از سپاهیان
پادشاه یک بوریا را خرید
که در آن نام و آدرس
عبدالله نوشته شده بود.
سپاهی موضوع را به
پادشاه گفت.

به این ترتیب پادشاه
دوباره او را پیدا کرد.

پادشاه می خواست به
دزدانی که عبدالله را برده
بودند جزا بدهد؛ اما او از
پادشاه خواست تا آنان را
بخشد. به پادشاه گفت:
این‌ها حالا دزد نیستند،
کسب بوریابافی را از

من یاد گرفته اند و
بعد از این می توانند از
راه حلال نان پیدا کنند.
پادشاه آن‌ها را به خاطر
این که به کسب درستی
روی آورده بودند، بخشد.

بخوان و بنویس

متن درس را خاموشانه بخوانید.

● متن درس را به نوبت با آواز بلند بخوانید.

واژه‌های «بوریا، سپاهی و پادشاه» را در جمله‌های مناسب به کار برد، در کتابچه‌های خود بنویسید.

بشنو و بگو

کی بوریاباف بود؟

کی عبدالله را با خود برد؟

چرا عبدالله نزد پادشاه بر نگشتش؟

عبدالله به پادشاه چه گفت؟

● در گروه‌ها راجع به مفهوم قصه با هم بحث کنید.

لغت‌ها

معنا	لغت	شماره
یک نوع فرش که از نی بافته می‌شود	بوریا	۱
پیشه، صنعت	کسب	۲

برای کلمه‌های «شُکر، شیر، بوریا و کسب» جمله‌های مناسب در کتابچه‌های تان بنویسید.

چیستان

شاگردان متن درس را بخوانند، بنویسند و با ادبیات عامیانه آشنا شوند.

۱ - تا حال نام چیستان را شنیده‌اید؟

۲ - اگر کدام چیستانی را به خاطر دارید، بگویید.

دیروز معلم دری به ما گفت: شاگردان عزیز! یک چیزی را از شما می‌پرسم، دقت کنید، پاسخش را پیدا کنید. ما همه منتظر بودیم. معلم ما گفت: آن چیست که در کابل یک، در پکتیا هفت، در نیمروز چهار و در مزار شریف هفت تا است؟ همه در فکر رفته‌یم

که این چه قسم پرسش است. هر قدر کوشیدیم پاسخ را پیدا نتوانستیم. معلم ما گفت: پاسخ تعداد نقطه‌هایی است که در این کلمه‌ها به کار رفته است. این نوع پرسش‌ها را چیستان می‌گویند. چیستان در بین مردم ما زیاد رواج دارد و جزء ادبیات عامیانهٔ ما است؛ بعد معلم ما چند چیستان دیگر گفت و هدایت داد تا ما پاسخ آن‌ها را پیدا کنیم؛ مانند:

رفتم در راه یافتم گیاه،
مغزش سفید، پوستش سیاه
(؟) (۵)

اسپ عجیبی دیدم	شش پا و دو سم دارد
عجبایب‌تر از آن بشنو	میان پشت، دم دارد

صد و قچهٔ فلفلی، نه قفل دارد نه کلی
(؟) (۶)

قدش به قلم ماند و بویش به صنوبر
شش نان فتیر دارد و یک کاسه مزعفر
(؟) (۷)

بخوان و بنویس

● متن درس را با آواز بلند بخوانید.

● کلمه‌های «کابل، پکتیا، نیمروز و مزار شریف» را روی تخته به حرف‌ها تجزیه کنید و بگویید هر کدام دارای چند حرف می‌باشد.

● دو کلمه‌یی بنویسید که هر کدام دارای دو، سه و چهار هجا باشد، به گونه نمونه:
آف - تاب

● دو چیستانی را که در متن درس آمده است، در کتابچه‌های خود املا بنویسید.

بشنو و بگو

چیستان‌ها مربوط به کدام بخش ادبیات است؟
چیستان‌ها را با هم تمرین کنید.

آیا از گفتن و شنیدن چیستان لذت می‌برید؟

محاوره زیر را دو نفر تمرین کنید:

زبیر از نذیر پرسید: رفتم در راه، یافتم گیاه، مغزش سفید، پوستش سیاه چیست؟
نذیر: فکر کنم، جلغوزه سیاه است.

زبیر: بله، این چیستان را از کتاب دری آموخته‌ام.
نذیر: چیستان‌ها را برای چه می‌گویند؟

زبیر: چیستان‌ها برای سرگرمی، پرورش قوه تفکر و تقویت حس کنجکاوی گفته می‌شود. این نوع چیستان و معماگویی در بین مردم ما زیاد رواج دارد. مردم در شب‌های طولانی زمستان بیشتر به چیستان، قصه و افسانه گفتن می‌پردازند؛ همین موضوعات بخش بزرگ ادبیات ما را ساخته است.

لغت‌ها

معنا	لغت	شماره
ناخن اسپ	سم	۱
یک نوع گیاه	صنوبر	۲
زعفران	مزعفر	۳
یک نوع گل	زعفران	۴
نارسیده	فتیر	۵

چیستان‌ها را به خاطر سپرده، در کتابچه‌های خود بنویسید.

ترجم بر حیوان‌ها

هدف شاگردان متن درس را بخوانند، بنویسند و ترجم بر حیوان‌ها را بیاموزند.

پرسش‌ها

۱ - شما به کدام حیوان بیشتر علاقه دارید؟

۲ - به نظر شما، با حیوان‌ها چگونه باید رفتار کنیم؟

دیروز هنگامی که از مکتب به خانه می‌رفتم، در راه چند طفل را دیدم که با چوب و سنگ یک مرغ و چوچه‌هایش را اذیت می‌کردند. مرغ بیچاره از این سو به آن سو می‌پرید و نگران چوچه‌هایش بود.

طفل‌ها از این کارشان شادی می‌کردند. خواستم مانع شان شوم؛
اما فایده نداشت؛ در این وقت مردی از راه رسید و متوجه این کار
طفل‌ها شد. مرد رو به آن‌ها کرده، گفت: دخترها و پسرهای خوب!
شما می‌دانید که این حیوان مانند ما و شما جان دارد؟ اگر آن را
با سنگ و چوب بزنید درد احساس می‌کند؛ پس نباید با حیوان‌ها
رفتار نادرست انجام دهیم. این موجودات برای ما نفع می‌رسانند،
ما نیز باید بر آن‌ها ترحم داشته باشیم. دخترها و بچه‌های خوب
پرنده‌ها را از آشیانه شان جدا نمی‌سازند؛ حیوان‌های دیگری را که
در نزدیکی آن‌ها زنده‌گی دارند، اذیت نمی‌کنند. به موقع به آن‌ها
آب و خوراک می‌دهند. اگر ما با این حیوان‌ها بدرفتاری کنیم خدای
بزرگ بالای ما قهر می‌شود. طفل‌ها که از کار خود پشیمان بودند،
از مرد سپاس‌گزاری کرده و گفتند که بعد از این باعث اذیت و آزار
هیچ حیوانی نمی‌شوند.

بخوان و بنویس

● متن درس را خاموشانه بخوانید و واژه‌هایی را که در آن حرف‌های «پ و گ» به کار رفته است، بیرون نویس کنید.

● متن درس را به نوبت و با آواز بلند بخوانید.

● واژه‌های زیر را در جمله‌های مناسب به کار برد، روی تخته بنویسید.

«آشیانه، مرغ، حیوان‌ها»

● نام چند حیوان را در کتابچه‌های خود بنویسید.

مانند: پشک، ...

بشنو و بگو

● کی مرغ و چوچه‌هایش را آزار می‌داد و چرا؟

● مرد به طفل‌ها چه گفت؟

● طفل‌ها در پاسخ مرد چه گفتند؟

● محاورهٔ زیر را در صنف دو نفر تمرین کنید:

فریده: بهار جان! دیروز در راه چند طلف را دیدم که مرغی را اذیت می‌کردند.

بهار: آیا نمی‌دانستند که این کار شان نادرست است؟

فریده: آن‌ها از پر زدن مرغ، شادی می‌کردند. من کوشش کردم مانع شان شوم، اما فایده نداشت.

بهار: بعد چه شد؟

فریده: تا اینکه مردی از راه رسید و آن‌ها را متوجه ساخت.

بهار: آن مرد چه گفت؟

فریده: آن مرد گفت: دخترها و بچه‌های خوب، پرنده‌گان و دیگر حیوان‌ها را اذیت نمی‌کنند؛ زیرا حیوان‌ها به ما فایده می‌رسانند.

بهار: بلی، حیوان‌ها نباید مورد اذیت قرار گیرند؛ زیرا خداوند عزیز بالای ما قهر می‌شود.

فریده: بلی چنین است، آن طفل‌ها نیز از کار خود پشیمان شدند و از مرد سپاس‌گزاری کرده، گفتند این کار را تکرار نمی‌کنند.

لغت‌ها

معنا	لغت	شماره
بازدارنده، منع‌کننده	مانع	۱
آزار	اذیت	۲
نگهداری	محافظت	۳

در مورد ترحم بر حیوان‌ها چند جمله در کتابچه‌های تان بنویسید.

ترانه

شاغردان درس را درست بخوانند، بنویسند و مفهوم آن را بدانند.

پرسش‌ها

۱ - کی دوست دارد ترانه بخواند؟

۲ - در تصویر زیر چه را می‌بینید؟

با هوش و با صفاتیم

ما کودکان میهم

آینه و فاییم

تابنده ترز نوریم

پروانه‌های توحید

ما کودکان صلحیم

خورشید صبح جاوید

خورشید روشن از ماست

گل‌های شاد و خندان

گل‌های تازه و شاد

گل واژه‌های ایمان

باغ شگوفه‌هاییم

علم و هنر ندارد

دیگر شمر ندارد

تو صاحب جهانی

یا رب تو می‌توانی

پایینده، دین بماند

این سرزمین بماند

سرور «رجایی»

هر کودکی که امروز

مثل درخت خشک است

یا رب تو مهربانی

بر ما محبتی کن

کاری بکن خدايا

این باغ تازه باشد

بخوان و بنویس

ترانه را بعد از معلم گرامی تکرار کنید.

چند بیت ترانه را به نوبت با آواز بلند بخوانید.

چند بیت ترانه را روی تخته املا بنویسید.

واژه‌هایی را که حرف «گ» دارند از متن انتخاب کرده، روی تخته بنویسید.

بشنو و بگو

بیت‌های زیر چه مفهومی را افاده می‌کنند؟ بیان کنید.

علم و هنر ندارد

هر کودکی که امروز

دیگر ثمر ندارد

مثل درخت خشک است

پیام درس در مورد چیست؟ بیان کنید.

۴. محاوره زیر را در صنف تمرین کنید:

پروین: امروز معلم ما گفت: وظیفه شما آموختن علم و هنر است.

شمیم: معلم صاحب خیلی نصیحت خوب کرده است!

پروین: انسان چطور می‌تواند اهل علم و هنر شود؟

شمیم: درس خواندن و هنر آموختن یگانه راهی است که انسان را صاحب علم و هنر می‌سازد، انسان باید برای به دست آوردن آن زیاد تلاش و کوشش کند، زحمت بکشد و وقت خود را بیهوده مصرف نکند.

پروین: راست گفتی، باید از همین حالا برای هر کار یک تقسیم‌آوقات منظم بسازم.

شمیم: بلی دوست خوبیم، همین بهترین راه برای رسیدن به این هدفت است.

لغت‌ها

معنا	لغت	شماره
درخشنان	تابنده	۱
آفتاب	خورشید	۲
حاصل	ثمر	۳
جاویدان، همیشه	پاینده	۴

ترانه را حفظ نموده، در کتابچه‌های تان رونویس کنید.

اتحاد

شاگردان متن درس را بخوانند، بنویسند و اهمیت اتفاق و اتحاد را بدانند.

پرسش‌ها

۱ - آیا می‌دانید اتحاد و اتفاق چه فایده دارد؟

۲ - به نظر شما، نفاق و بدینبینی باعث چه می‌شود؟

۳ - با اطرافیان خود چگونه باید رویه داشته باشیم؟

اتحاد و اتفاق در زندگی خانواده‌گی و اجتماعی اهمیت زیاد دارد؛ دین اسلام نیز انسان‌ها را به اتحاد و همبسته‌گی امر نموده است.

ملتی که دچار نفاق و اختلاف‌های قومی، زبانی، مذهبی و منطقه‌یی باشد، با مشکلات و بدینختی‌های زیادی روبرو می‌گردد. ما باید با همهٔ قوم‌های ساکن در میهن خود؛ چون: تاجک، پشتوان، هزاره، نورستانی، بلوچ، ازبک، ترکمن و غیره اتحاد و دوستی خود را حفظ کنیم و نگذاریم دشمنان افغانستان عزیز، در بین ما تفرقه بیندازند.

اتحاد را باید از خانواده، مکتب، محل کار و محیط زنده‌گی خود آغاز کنیم. با اطرافیان خود با عطوفت و مهربانی رفتار نماییم و هیچ‌گاه به آن‌ها ضرر نرسانیم.

ترانه

ما ازبکان، هزاره‌گان
پشتون و ترک و تاجکان
پروردۀ این گلشنیم
گلدسته این بوستان
افغانستان، افغانستان

بخوان و بنویس

- ﴿ متن درس را خاموشانه بخوانید.
- ﴿ متن درس را به نوبت با آواز بلند بخوانید.
- ﴿ یک یک جمله در مورد اتحاد و اتفاق بنویسید و آن را با آواز بلند بخوانید.
- ﴿ یک یک بیت ترانه را به نوبت روی تخته املا بنویسید.

بشنو و بگو

- ﴿ اتحاد و اتفاق در زنده‌گی خانواده‌گی و اجتماعی چه اهمیت دارد؟
- ﴿ در گروه‌ها درباره پیام درس بحث کنید.

لغت‌ها

معنا	لغت	شماره	معنا	لغت	شماره
پرورش یافته	پروردۀ	۴	وحدت، یک‌پارچه‌گی	اتحاد	۱
علیه، در مقابل	رغم	۵	نگهداری	حفظ	۲
محبت و دوستی	عطوفت	۶	بی‌اتفاقی	اختلاف	۳

ترانه را حفظ کرده، در کتابچه‌های خود بنویسید.

رسمنها و ترانه‌های مردمی

هدف شاگردان متن درس را بخوانند، بنویسند و در بارهٔ ترانه‌های عامیانه معلومات حاصل نمایند.

پرسش‌ها

- ۱ - در رسم چه می‌بینید؟
- ۲ - آیا تا حال سمنک خورده‌اید؟
- ۳ - سمنک در کدام فصل سال پخته می‌شود؟

ضرب المثل‌ها، چیستان‌ها، معماها، ترانه‌ها، افسانه‌ها و لطیفه‌ها،
جزء ادبیات عامیانه یا مردمی کشور ما است.

افسانه‌ها و لطیفه‌ها در مراسم شب‌نشینی خانواده‌ها گفته می‌شود.
ترانه‌ها و ضرب المثل‌های محلی در گفتار مردم روزانه به کار
می‌رود. بعضی از این ترانه‌ها در مراسم خاص خوانده می‌شود؛ به
گونهٔ مثال: ترانه محلی و زیبایی در مورد سمنک گفته شده است.
سمنک یک نوع نذر و غذای شیرین است که از جوانه گندم آماده

می‌شود. سمنک را بیشتر در بهار و روزهای نوروز پخته می‌کنند.
در جریان پختن سمنک بانوان در اطراف دیگ نشسته، این ترانه
را می‌خوانند.

سمنک در جوش ما کفچه زنیم دیگران در خواب ما دفچه زنیم
سمنک نذر بهار است میله شب‌زنه‌دار است
این خوشی سال یکبار است
سال دیگر یا نصیب
بی شکر شیرینی دارد خود به خود رنگینی دارد
طعم خوش چو فرنی دارد
سال دیگر یا نصیب

سمنک در جوش ما کفچه زنیم دیگران در خواب ما دفچه زنیم

بخوان و بنویس

✳️ متن درس را خاموشانه بخوانید.

✳️ متن درس را به نوبت و با آواز بلند بخوانید.

✳️ نام رسم و رواج‌های قریه تان را در کتابچه‌های خود بنویسید.

✳️ راجع به میله گل سرخ و گل نارنج چند جمله روی تخته بنویسید.

بشنو و بگو

● سمنک چگونه غذایی است؟

● کدام میله‌ها در منطقه شما وجود دارد؟

● اگر کدام ترانه، ضربالمثل و یا چیستان یاد دارید بگویید.

● چیستان، ضربالمثل و ترانه مربوط کدام بخش ادبیات است؟

● محاوره زیر را در صنف تمرین کنید:

مینه: منیزه جان! دیشب از خانه تان آواز دایره می‌آمد!

منیزه: بلی، مینه جان! دیشب سمنک پخته کردیم.

مینه: بسیار خوب، می‌شود در مورد سمنک به من معلومات بدھی؟

منیزه: بلی، سمنک یک نوع غذا است.

مینه: از چه آماده می‌شود؟

منیزه: سمنک از جوانه گندم آماده می‌شود و در دیگ روی آتش پخته می‌شود.

مینه: چرا سمنک را می‌پزند؟

منیزه: مردم ما رواج دارند این غذا را در فصل بهار پخته کنند و به مناسبت آمد آمد

بهار میله ترتیب کنند.

مینه: سمنک را تنها خود تان نوش جان می‌کنید؟

منیزه: نه، سمنک را به همسایه‌ها و خویشاوندان خود نیز می‌فرستیم.

لغت‌ها

معنا	لغت	شماره
زنان	بانوان	۱
مزه	طعم	۲
کفگیر، چمچه	کفچه	۳

ترانهٔ معارف

افغانستان ما
ای هست و بود ما

اهل معارفیم، تعلیم کار ما
علم است شعار ما، بس افتخار ما

بدخواه ظلمتیم
در کسب معرفت

اهل معارفیم، تعلیم کفار ما
علم است شعار ما، بس افتخار ما

ما کار می‌کنیم
بار دیگر ترا

اهل معارفیم، تعلیم کار ما
علم است شعار ما، بس افتخار ما

بد گر نظر کند
 Shermande Dshment

اهل معارفیم، تعلیم کار ما
علم است شعار ما، بس افتخار ما

حافظ ترا خدا
این است روز و شب

اهل معارفیم، تعلیم کار ما
علم است شعار ما، بس افتخار ما

ای مهد آریا
ما را همین دعا

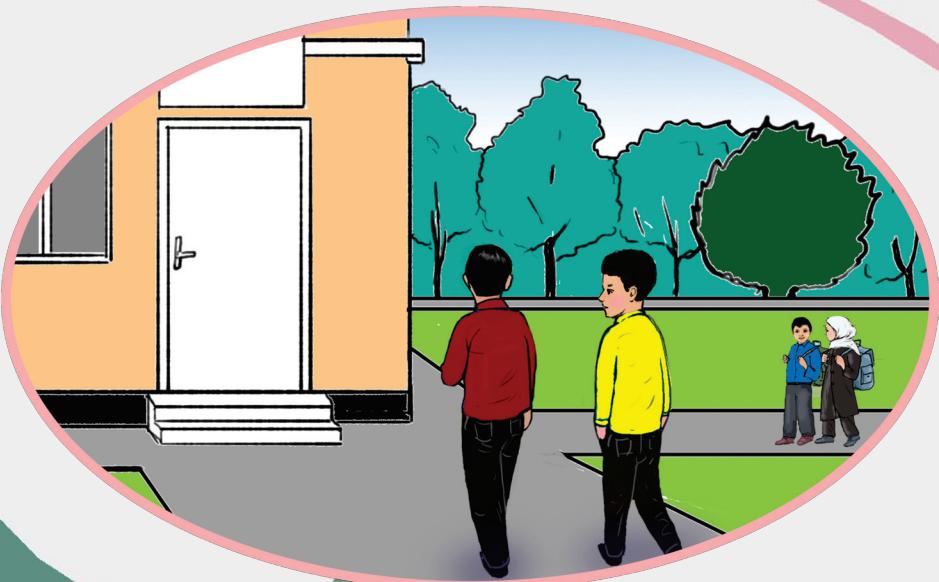
(سید محی الدین راعی)

دری

صنف پنجم

برای مکاتب پشتوزبان

دری صنف پنجم

برای مکاتب پشتوزبان

سرود ملی

دا عزت د هر افغان دی
هر بچی یې قهرمان دی
د بلوڅو د ازبکو
د ترکمنو د تاجکو
پامیریان، نورستانیان
هم ايماق، هم پشه ٻان
لكه لمړ پرشنه آسمان
لكه زړه وي جاويдан
وايو الله اکبر وايو الله اکبر

دا وطن افغانستان دی
کور د سولې کور د توري
دا وطن د ټولوکور دی
د پښتون او هزاره وو
ورسره عرب، گوجردی
براھوي دي، قزلباش دي
دا هيواد به تل ځلبي
په سينه کې د آسيا به
نوم د حق مو دی رهبر